

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1997-1998

9 april 1998

HOORZITTING

**over de problematiek van de leerplicht en
het programma deeltijds beroepssecundair onderwijs**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door de heren Jos De Meyer en Freddy Sarens**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden : de heer Jos De Meyer, mevrouw Mia De Schamphelaere, de heren Erik Matthijs, Freddy Sarens, Gilbert Vanleenhove ;

de heer Roland Deswaene, mevrouw Marleen Vanderpoorten, mevrouw Sonja Van Lindt ;

de heer René Swinnen, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer André Van Nieuwkerke ;

de heren Pieter Huybrechts, Joris Van Hauthem ;

de heer Kris Van Dijck ;

de heer Ludo Sannen.

Plaatsvervangers :

mevrouw Sonja Becq, de heer Paul Deprez, mevrouw Kathleen Helsen, mevrouw Maria Tyberghien-Vandenbussche, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren Ward Beysen, Karel De Gucht, André Denys ;

de heren Patrick Hostekint, Michiel Vandenbussche, Robert Voorhamme ;

de heren Emiel Verrijken, Frans Wymeersch ;

de heer Chris Vandenbroeke ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

INHOUD

	Blz.
1. Mevrouw Mia Douterlungne, sectorverantwoordelijke, sector Onderwijs en Arbeidsmarkt van het Hoger Instituut voor de Arbeid, HIVA	4
Bijlage : Transparanten bij de uiteenzetting van mevrouw Mia Douterlungne	9
2. Mevrouw Isabelle Cortens, adviseur studiedienst Vlaams Economisch Verbond, VEV	34
3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoord van de voorgaande sprekers	37
4. De heer Luc Lamote, coördinator van het Leercentrum Technicum Rerum Novarum en voorzitter Tewerkstellingsinitiatieven Vrij Onderwijs, TIVO	41
5. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoord van de voorgaande spreker	46
6. Mevrouw Nicole Vancoillie, directeur beroepsopleiding en afgevaardigd bestuurder Dienst Europese Projecten, bij het departement Onderwijs	47
Bijlage : Transparanten bij de uiteenzetting van mevrouw Nicole Vancoillie	53
7. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoord van de voorgaande spreker	66

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid organiseerde op donderdag 5 maart 1998 een hoorzitting over de problematiek van de leerplicht en het programma deeltijds beroepssecundair onderwijs.

De heer Ludo Sannen, waarnemend voorzitter, schetst de aanleiding van deze hoorzitting. Onder meer naar aanleiding van de problemen in Kuregem in november 1997 richtte de heer Ward Beyssen een schrijven aan het Bureau van het Vlaams Parlement om een commissie ad hoc op te richten rond leerplichtverlenging en de problematiek van deeltijds beroepsonderwijs. Het Bureau is niet op dat verzoek ingegaan, maar heeft het verzoek doorgestuurd naar de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid. Met deze hoorzitting wil de Commissie alvast een beter zicht krijgen op zowel de mogelijkheden als de problemen die de leerplichtverlenging meebrengt, alsmede op de problematiek van het deeltijds beroepsonderwijs.

De volgende sprekers werden voor de hoorzitting uitgenodigd :

- mevrouw Mia Douterlungne, sectorverantwoordelijke, sector Onderwijs en Arbeidsmarkt van het Hoger Instituut voor de Arbeid, HIVA ;
- mevrouw Isabelle Cortens, adviseur studiedienst Vlaams Economisch Verbond, VEV ;
- de heer Luc Lamote, coördinator van het Leercentrum Technicum Rerum Novarum en voorzitter Tewerkstellingsinitiatieven Vrij Onderwijs, TIVO ;
- mevrouw Nicole Vancoillie, directeur beroepsopleiding en afgevaardigd bestuurder Dienst Europese Projecten, bij het departement Onderwijs.

Mevrouw Lut Stroobant, pedagogisch adviseur bij de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs, ARGO, werd verontschuldigd.

1. Mevrouw Mia Douterlungne, sectorverantwoordelijke, sector Onderwijs en Arbeidsmarkt van het Hoger Instituut voor de Arbeid, HIVA (zie ook de transparanten na de uiteenzetting)

Mijn uiteenzetting¹ is rond twee punten opgebouwd. Ik zal eerst een kort overzicht geven van de

situatie om daarna in te gaan op de aanbevelingen van de commissie Deeltijdse Leerplicht, opgericht door de Koning Boudewijnstichting. Het HIVA heeft deze commissie inhoudelijk ondersteund en de eindredactie verzorgd van hun bevindingen in het rapport “Een toekomstgerichte reflectie over de deeltijdse leerplicht”.

1. De deeltijdse leerplicht : een situatieschets

Bij het begin van mijn uiteenzetting wil ik even stil staan bij de impact die de leerplichtverlenging heeft gehad op de onderwijsparticipatie. De leerplichtverlenging dateert van 1983. De aangroei van jongeren situeert zich vooral bij de 16- en 17-jarigen. In België was er uiteraard al een hoge scolarisatiegraad vóór de leerplichtverlenging (zie transparant). Bij de 16- en 17-jarigen is er toch duidelijk een knik merkbaar vlak na 1983. Voor die leeftijden was er op dat moment dus een duidelijke stijging van de deelnamecijfers aan het voltijds onderwijs.

Wat mijn inziens belangrijk is, is dat men door de wet op de leerplichtverlenging vooral jongeren uit laaggeschoolde milieus bereikte. Ik illustreer dat met cijfers van de 17-jarigen. Bekijken we eerst de cijfers van deelname aan voltijds onderwijs van 1981, dus vóór de leerplichtverlenging (zie transparant) (Bron : NIS-volkstellingsgegevens). Op de grafiek zijn dat de gele kolommen. Helemaal links vinden we de cijfers voor de 17-jarigen uit laaggeschoolde milieus (= het gezinshoofd heeft geen diploma). Vóór de leerplichtverlenging volgde 54 percent van die 17-jarigen voltijds onderwijs. Voor de 17-jarigen waarvan het gezinshoofd universitair onderwijs had gevolgd – helemaal rechts op de grafiek – ziet men dat bijna 98 percent reeds voor de leerplichtverlenging voltijds onderwijs volgde. Tussen de verschillende sociale milieus was er dus een verschil van ongeveer 44 percent. We bekijken dan de cijfers voor 1991 (zie transparant). Daar merken we een aardige toename van het aantal 17-jarigen dat deelneemt aan het voltijds onderwijs. In plaats van 54 percent in 1981 volgt nu ongeveer 88 percent van de 17-jarigen uit een laaggeschoold milieu voltijds onderwijs. Voor de 17-jarigen uit een hooggeschoold milieu gaat het om 99 percent. De sociale

¹ Deze uiteenzetting is gebaseerd op onderzoekswerk van het HIVA m.b.t. deze thematiek waarvan volgende twee publicaties de belangrijkste zijn :

- Douterlungne M., Van de Velde V., Denys J., De invloed van de leerplichtverlenging op de jongeren, Stichting Coens, Brussel, 56 p., 1995
- Douterlungne M. (eindred.), Toekomstgerichte reflectie over de deeltijdse leerplicht, Koning Boudewijnstichting, Brussel, 94 p., 1997

gelaagdheid is er dus nog wel altijd, maar ze is gereduceerd van 44 percent tot 11 percent. Ik zeg dit vooral ter attentie van de politici die er eventueel zouden aan denken om de leerplicht opnieuw te verlagen tot 16 jaar. Zij moeten goed beseffen dat er dan vooral voor jongeren uit laaggeschoolde milieus alternatieven moeten worden gezocht. Ik wil er ook op wijzen dat deze problematiek niet noodzakelijk samenvalt met die van de gedemotiveerde, schoolmoeë jongeren.

De impact van de leerplichtverlenging liet zich vooral voelen in het voltijds onderwijs, meer bepaald in het voltijds beroepssecundair onderwijs. Er zijn drie deeltijdse onderwijswegen : de leertijd van de middenstandsopleiding, het deeltijds beroepssecundair onderwijs en het deeltijds vormingswerk. Deze deeltijdse wegen worden slechts door een minderheid van de jongeren bewandeld.

Op de transparant (zie bijlage) stellen de gele staafjes de jongeren voor die de deeltijdse leermogelijkheden volgen, in verhouding tot de totale groep van leerlingen uit het derde tot en met het zevende jaar secundair onderwijs. Zij maken dus ongeveer 5 percent uit van die totale groep. Sommigen zeggen dat dit een slechte vergelijking is. Ze vinden dat men veeleer een vergelijking moet maken met de jongeren uit het voltijds beroepssecundair onderwijs. In vergelijking met die groep maken de jongeren die kiezen voor deeltijdse leerwegen 14 tot 18 percent van het totaal uit. Dit verschild lichtjes van jaar tot jaar.

Laten we dan de verdeling bekijken over de diverse deeltijdse vormen (zie transparant). De leertijd van de middenstandsopleiding is het oudste systeem, met de langste traditie. De jongeren combineren daar een praktijkopleiding van vier dagen bij een werkgever met één dag opleiding in een CMO. Deze opleidingsvorm bereikt ongeveer 9.000 leerplichtigen per jaar. Op de grafiek zijn dat de groene staafjes. Momenteel organiseert de middenstandsopleiding 176 opleidingen. De tweede vorm van deeltijdse vorming is het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Op de grafiek zijn dat de oranje staafjes. Deze onderwijsvorm kwam tot stand als politiek alternatief voor het erkennen van de leertijd van de middenstandsopleiding, om aan de deeltijdse leerplicht te voldoen. Momenteel zijn er 46 centra, die nauw samenwerken met een of meerdere scholen beroeps-technisch onderwijs. Op 1 februari 1997 telde het deeltijds beroepssecundair onderwijs 4.814 leerlingen. Het gaat dus om ongeveer 5.000 leerlingen per jaar. Ten derde zijn er de zeven centra van het deeltijds vormingswerk. Die bereikten ongeveer 96 tot 189 jongeren. Het gaat

hier over heel specifieke doelgroepen : instellingsjongeren, drugsverslaafden, migrantenjongeren, enzovoort. Daarnaast voorzien ze ook nog in algemene vorming binnen de centra voor deeltijds onderwijs. Daar bereiken ze 512 jongeren. Alles samen volgen dus ongeveer 15.000 leerlingen een deeltijds systeem.

Ik ga iets dieper in op het profiel van het deeltijds beroepssecundair onderwijs (zie transparant). Er wordt hier vandaag immers expliciet aandacht aan besteed. We gingen na hoe dat profiel evolueerde over een periode van tien jaar. Globaal kunnen we zeggen dat het gaat om ongeveer 65 percent jongens en 35 percent meisjes. De deelname van migranten – de kleine gele staafjes – is aardig gestegen : van 10 naar 23 percent.

De meeste van deze jongeren hebben een veeleer problematische schoolloopbaan achter de rug. De meesten hebben ten hoogste twee jaar secundair onderwijs achter de rug. De klemtoon ligt duidelijk bij de 16- en 17-jarigen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, maar ook niet-leerplichtige leerlingen volgen steeds meer het deeltijds onderwijs. Dit was een korte cijfermatige schets.

Waar liggen nu precies de problemen bij die leerplichtverlenging ? Ten eerste zijn er signalen in het voltijds onderwijs dat er iets schort met de invulling ervan. Er zijn problemen van achterstand, schoolverandering, verkeerde studiekeuze, demotivatie en schoolmoeheid. We hebben zopas de cijfers van spijbelen gehoord. Het beleid vertaalt het vooral zo dat er te weinig jongeren op achttien jaar een kwalificatie behalen die de overstap naar de arbeidsmarkt mogelijk moet maken.

Ik wil iets zeggen over de kwalificatie. Het meest voorkomende diploma, dat van hoger secundair beroepsonderwijs, is toonaangevend bij de huidige arbeiders. Met dat diploma is er niets aan de hand, alleen bereiken te weinig jongeren dit niveau.

Bij de alternatieven en de deeltijdse systemen situeren de problemen zich vooral in de conceptuele vormgeving. Het deeltijds secundair beroepsonderwijs en het deeltijds vormingswerk probeert naast het deeltijds leren ook deeltijds werken aan te moedigen. De scholen en het vormingswerk zijn dit niet verplicht, zij zoeken zelf naar deeltijdse tewerkstelling. Men moet goed voor ogen houden dat in een middenstandscontract er automatisch een verbinding is tussen deeltijds leren en deeltijds werken. Bij het deeltijds secundair beroepsonderwijs is dit niet het geval. Dit lukt maar voor de kleine helft van de jongeren.

Naast de projecten deeltijds leren en werken, zijn ook nog specifieke brugprojecten uitgewerkt, voor jongeren die nog niet arbeidsrijp zijn en nog wat tijd nodig hebben om via een gesimuleerde werker-
varing op eigen ritme de overstap te maken naar projecten van echt deeltijds leren en werken. De kleine helft van de jongeren heeft zo een deeltijdse tewerkstelling, hetzij in alternerend leren, hetzij in brugprojecten.

Er zijn verschillende redenen waarom die andere helft dat niet heeft. Ten eerste is er het profiel van de jongeren, met name een specifieke groep binnen het deeltijds onderwijs : vooreerst hebben meer meisjes en migrantenjongeren geen werk. Dat zijn kenmerken waar men niets aan kan doen, maar die negatief scoren op de arbeidsmarkt. De lage scholingsgraad van jongeren en een problematische thuissituatie zorgen ervoor dat het profiel niet onmiddellijk aantrekkelijk is.

Daarnaast spelen ook regionale factoren een rol. Sommige centra liggen in regio's met een lage tewerkstellingsgraad. Het is heel moeilijk om daar voor die groep tewerkstelling te vinden. Er zijn problemen met het statuut en er is concurrentie tussen verschillende systemen, niet alleen de deeltijdse maar ook met de laaggeschoolde werkzoekenden.

Omdat ze aanvoelen dat er voor de jongeren iets moet gebeuren, bieden vele centra daarnaast nog iets aan, zoals bijkomende opleidingen, arbeidsbemiddeling en vormen van vrijetijdsbesteding.

2. *Een toekomstgerichte reflectie over de deeltijdse leerplicht*

Dat is de problematiek waarvan de commissie deeltijdse leerplicht van de Koning Boudewijnstichting is vertrokken om aanbevelingen te doen voor een beter rendement van de leerplichtverlening en meer specifiek van de deeltijdse leerplicht. Eén : wat wilde men bereiken met de deeltijdse leerplicht ? Langer leren tot achttien jaar moest bijdragen tot sociale en maatschappelijke integratie en participatie, waarbij de arbeidsparticipatie heel belangrijk is.

Dat is een waardevolle doelstelling volgens deze commissie, maar er moet veel meer worden geconcretiseerd. Nu hebben te weinig jongeren op achttien jaar de kwalificaties om de overstap te maken naar de arbeidsmarkt. Iedereen is ervan overtuigd dat teveel jongeren hun weg niet vinden in dat onderwijs. Volgens de commissie heeft dat veel te maken met een onduidelijke opleidingsstructuur.

Een eerste pleidooi werd gehouden om te zorgen voor een betere en meer transparante opleidingsstructuur van het onderwijs en het hele opleidingsaanbod en dat te baseren op beroeps- en opleidingsprofielen. Hieromtrent gebeurt momenteel zeer veel. Mevrouw Vancoillie volgt dit op en zal hierover uitweiden.

Er is heel wat te doen rond beroeps- en opleidingsprofielen binnen de VLOR en de SERV en er zijn hervormingen bezig in het secundair onderwijs om een rationeler aanbod te hebben. Er is echter ook een duidelijk appèl om de deeltijdse systemen niet te vergeten. Als ik de kranten en de circulerende teksten erop nalees zie ik dat de deeltijdse systemen teveel worden vergeten in de hertekening. Ten aanzien van beroeps- en opleidingsprofielen moet het rendement van de kwalificatie beter zijn voor jongeren die stoppen op achttien jaar. Ik wil erop aandringen dat men zich zou bezighouden met minimumdoelstellingen en -kwalificaties. Het gaat niet op dat men een beroep heel mooi indeelt met alle mogelijke deeltaken en deelfuncties en er een mooi opleidingsplan voor maakt, zonder ervoor te zorgen dat er minimumkwalificaties en -doelstellingen zijn zodat jongeren die stoppen op achttien jaar, de overgang kunnen maken naar de arbeidsmarkt. Ik vind dat er in de VLOR en de SERV te weinig aandacht wordt besteed aan de onderste laag van de schoolverlaters.

Een tweede manier om het rendement te verhogen is de opbouw van de deeltijdse leerplicht. De formulering spreekt voor zich. Er zou meer moeten worden opgebouwd tijdens de schoolloopbaan, en niet afgebouwd. De commissie vond dat er veel meer moet worden gewerkt aan een pedagogiek van 'succeservaringen'. Dat kan door op zijn minst het beroepsgericht onderwijs te moduleren. Jongeren zouden dan op hun eigen ritme leerstof door-nemen en via deelattesten aan een kwalificatie bouwen. Trekt men het principe door, dan verandert het klassieke attesteringssysteem op jaarbasis. Mevrouw Vancoillie experimenteert op de Dienst Europese Projecten (infra) met het moduleren van het beroepsgericht onderwijs. Zij kan hierover meer vertellen.

Bij een duidelijke en doorzichtige opleidingsstructuur met voltijdse en deeltijdse leerwegen, met duidelijke eindpunten, onder andere de minimumkwalificatie voor de laagstgeschoolden, moet men ook nog rekening houden met een sterke heterogeniteit van de jongeren. Zo een systeem moet de mogelijkheid van maatwerk aanbieden. Dat vraagt individuele begeleiding. In dat verband pleit de commissie voor de toepassing van het concept traject-

begeleiding, dat nu vooral ingang vindt bij werklozen. De commissie heeft gepoogd de trajectbegeleiding te vertalen binnen de leerplicht.

Het moet een traject zijn in verband met leren. Opnieuw moet het einddoel op zijn minst het behalen van een startkwalificatie zijn. Opdat er een traject mogelijk zou zijn, zou er nog wat moeten gebeuren aan de inhoudelijke invulling. Ik ga hier heel concreet op in. Toeleiding heeft alles te maken met een goede studie- en beroepskeuzebegeleiding. Belangrijk is dat er een plan wordt opgesteld voor de hele periode van op zijn minst de deeltijdse leerplicht. De jongeren stappen daarin, maar weten soms niet wat er allemaal kan gebeuren. Dat is trouwens ook zo in het voltijds onderwijs. Men gaat van de ene naar de andere school en men wordt niet goed opgevolgd. Dan is het normaal dat jongeren met bijvoorbeeld leervertraging veel meer spijbelen. Het zou een eis kunnen zijn dat iedere jongere een paspoort heeft waarin heel duidelijk zijn traject staat met wat er voor hem nog mogelijk is, en dit op zijn minst van vijftien tot achttien jaar. Dat moet passen binnen een heel concept van leerlingenbegeleiding, zeker in het secundair onderwijs.

Er moeten meer voortrajecten komen, namelijk trajecten waarbij de jongere zich opnieuw kan oriënteren. Veel jongeren belanden in het deeltijds onderwijs met negatieve ervaringen en hebben geen duidelijke keuze voor ogen. Het zou goed zijn als zij zich in een kleine periode van bijvoorbeeld een maand of een trimester zouden kunnen heroriënteren. Dit is niet alleen nodig voor een studie- of beroepskeuze in het deeltijds onderwijs. Sommige jongeren hebben ook problemen in hun thuissituatie en komen niet meer aan leren toe. Met hen zou er serieus moeten worden gepraat over hun situatie, zonder dat ze daarom onmiddellijk in een bepaalde richting worden geduwd. 'Voortrajecten' zijn zeker noodzakelijk. Er gebeurt al wat, maar er moet nog een groter aanbod komen. Ik wil ook een lans breken voor het vormingswerk, dat heel wat te bieden heeft om in de voortrajecten te werken, zeker bij jongeren in problematische situaties. De sector deeltijdse vorming zit budgettair zeer moeilijk en men moet veel energie steken in het zoeken naar financiering. Men wordt nu gefinancierd door minister Martens, maar er is een bevrozing van de fondsen. Ik pleit ervoor dat het vormingswerk een grotere bijdrage kan leveren.

De aantrekkingskracht van de deeltijdse systemen, namelijk de arbeidsmarkttrajecten, deeltijds leren en deeltijds werken zouden moeten worden uitgebreid. Dat is in eerste instantie een vraag aan de

ministers Smet en Kelchtermans. Zij komen nu vooral naar voren met plannen voor langdurig werklozen. Ze werken in eerste instantie curatief. We zijn het land van de laaggeschoolden en de hooggeschoolden. Maar waarom ook niet preventief werken? Er zijn systemen waar de leercomponent al aanwezig is en men de arbeidscomponent nog moet invullen. Waarom ook niet de min-achtienjarigen betrekken in alle plannen die nu naar voren worden geschoven voor de langdurig werklozen? Ik vraag dat ook zij een duit in het zakje doen in verband met hun tewerkstellings- en arbeidserveringsmaatregelen voor deeltijds leerplichtigen.

Een betere uitbouw van het industrieel leercontract is ook nodig. Ik doe een appèl aan de werkgevers om creatief te zijn in formules van arbeidsherverdeling: verdeling tussen werk, opleiding en zorgtaken. Ze mogen niet vergeten de link te leggen naar het initieel onderwijs, naar mensen die nog naar de arbeidsmarkt moeten gaan: dit kan door stage- en werkervaringen aan te bieden in de deeltijdse systemen. Ik wil dit even illustreren met een concreet voorbeeld. Twee maanden geleden was er op de VLOR een bespreking van de initiatieven van de bouwsector. Het zijn interessante initiatieven voor langdurig werklozen boven de achttien jaar, die een alternerende opleiding kunnen volgen. Men gaf ook belangrijke financiële stimuli, maar men vergat de zestien- tot achttienjarigen. Van deze groep volgen veel jongeren een deeltijdse opleiding voor de bouw in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, maar de helft zit zonder werk. Als u plannen maakt voor de werklozen, vergeet dan niet preventief te werken.

De commissie voor Deeltijdse Leerplicht kwam tot de conclusie dat een beperkte groep jongeren na een voortraject niet onmiddellijk kon of wou gaan werken. Op dat punt moet er nog vernieuwend werk gebeuren rond een voltijds aanbod met als doel de sociale integratie en de integratie op de arbeidsmarkt. Ook hier pleit ik voor meer en ernstige kansen voor het vormingswerk. De vormingssector wordt meestal geconfronteerd met die groep jongeren die buiten de gewone systemen valt.

Naast de inhoudelijke zaken die beter moeten worden uitgewerkt, zijn er nog enkele structurele voorwaarden om te kunnen spreken van goede trajecten. Er moet een goede begeleiding zijn, gezien de heterogene groep. Op de eerste lijn is een intern trajectbegeleider nodig. Dat is een groot woord voor een vertrouwenspersoon die in ieder systeem nauwgezet opvolgt wat de jongere doet, welke problemen hij heeft. Dat kan worden opgenomen door

leerkrachten. Op de tweede lijn moeten er trajectbewakers zijn. Die taak kan worden opgenomen door bestaande personeelsleden zoals pedagogische adviseurs. Op de derde lijn zou een externe instantie de eindverantwoordelijkheid voor het hele traject op zich moeten nemen. Dat is wel een nieuwe functie. De commissie voor Deeltijdse Leerplicht pleit voor een regionaal centrum met drie functies : het regionaal opleidingsaanbod registreren, aan consultancy doen en het overleg tussen opleidings- en begeleidingsdiensten structureren. Met jongeren wordt hier niet alleen de deeltijds leerplichtigen bedoeld, maar de hele groep die de overgang moet maken van onderwijs naar arbeidsmarkt. De commissie voor Deeltijdse Leerplicht pleit niet voor Edufora, omdat men echt een eigen centrum wil met eigen middelen en een eigen gezicht. Het mag niet zuiver een overlegorgaan worden. De commissie vreest dat er dan weinig concreets zou gebeuren. Sommigen dachten eraan de PMS-centra in te schakelen, en dit binnen de hervorming van het secundair onderwijs. De meerderheid vond echter dat de PMS-centra nog te weinig onafhankelijk kunnen opereren en dat ze niet geschikt zijn om het overleg met andere begeleidingsdiensten zoals VDAB, VIZO en ATB te structureren. Een eigen centrum is een eis.

Het statuut van deeltijds leerplichtigen is een knelpunt dat weegt op de uitbouw van deeltijds leren en werken. In het deeltijds onderwijs is er een veelheid aan statuten : arbeidscontracten, stagecontracten, industrieel leercontract, zelfstandig helper, leervergoeding brugproject, middenstandsl leercontract. Dat maakt de zaak voor niemand eenvoudiger. De commissie voor Deeltijdse Leerplicht pleit voor een eenvormig sociaal statuut en een opleidingscontract in plaats van een arbeidscontract. Gelijkvormigheid betekent een gelijkwaardige vergoeding in functie van de opleidingsjaren of de verworven kwalificaties, gelijke fiscale implicaties, gelijke sociale rechten en een vergoeding in functie van de totale opleiding. Voor de werkgevers vraagt ze een vereenvoudiging van de administratieve procedures en een gelijkwaardige financiële tegemoetkoming voor alle werkgevers. Tot nu toe kunnen te weinig jongeren deeltijds werken omdat het implicaties zou hebben op het gezinsinkomen.

De commissie voor Deeltijdse Leerplicht pleit inzake opleidingsstructuur voor een grotere coherentie tussen de drie deeltijdse systemen, de CMO's, het DBSO en het vormingswerk. Als u bij de hervorming van het secundair onderwijs aan een rationeler aanbod werkt, vergeet dan niet de deeltijdse leerwegen, een betere afstemming daarvan op elkaar, de nood aan regionale centra en de

vraag naar een Vlaams forum voor overleg tussen de politiek verantwoordelijken. Dat forum moet dienen om een betere coherentie te bewerkstelligen.

Er is nood aan een betere verhouding met het voltijds onderwijs. Ik wil u vragen de deeltijdse systemen meer op te nemen in uw beleid, hetzij via financiering, hetzij via aanbod, hetzij via hervorming. Op lokaal niveau hebben de centra voor deeltijds onderwijs een eigen aanspreekpunt nodig. Dat zou een teken van waardering zijn.

De laaggeschoolde leerplichtigen hebben eveneens recht op permanente vorming. Zorg voor betere afstemming van het deeltijds onderwijs op de beroepsgerichte volwasseneneducatie. Modularisering kan daarbij helpen. De commissie voor Deeltijdse Leerplicht pleit voor een gezamenlijk aanbod van het deeltijds leerplichtonderwijs en het deeltijds volwassenenonderwijs. Dit is geïnspireerd op de regionale opleidingscentra in Nederland, die een lage drempel garanderen.

BIJLAGE

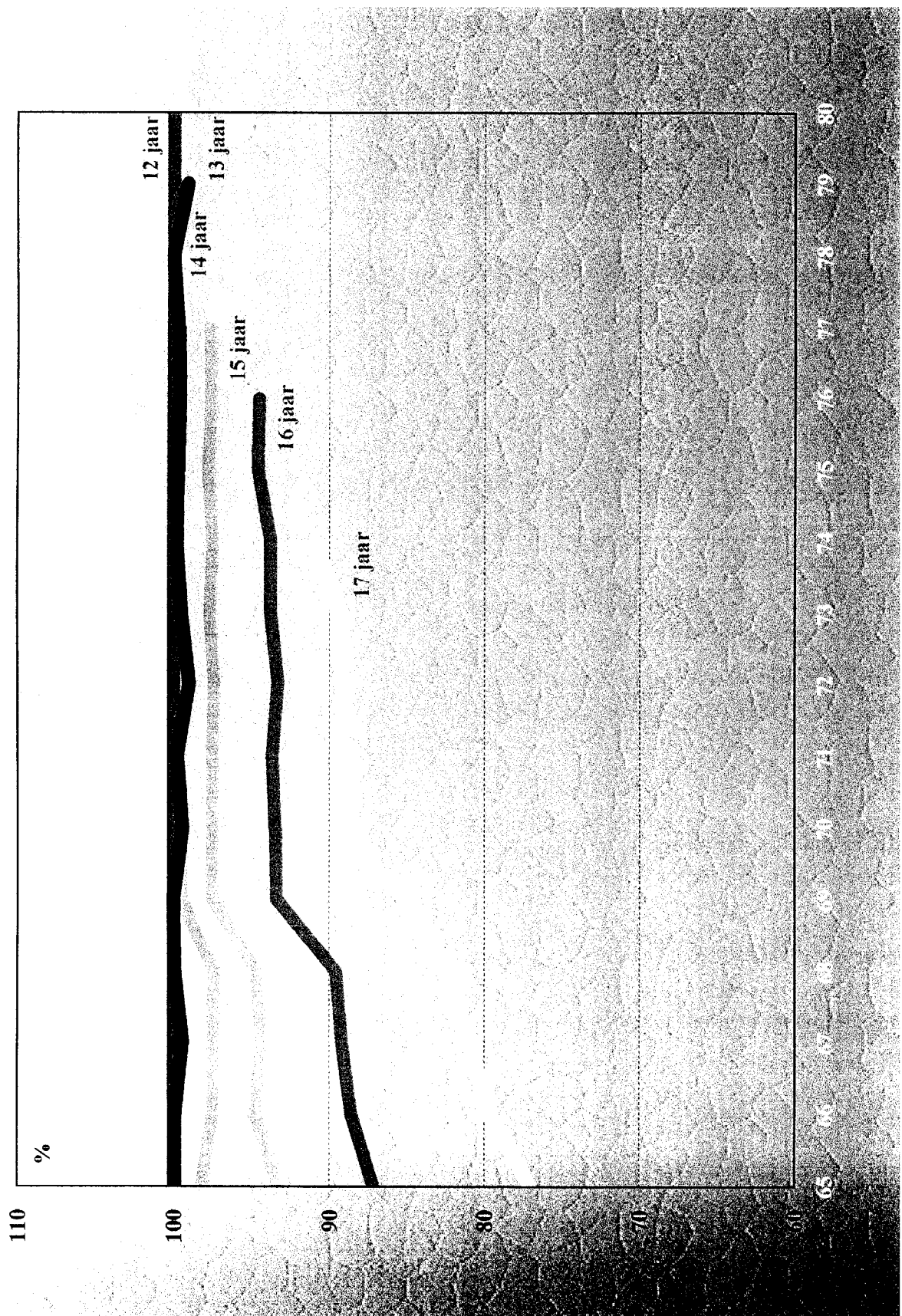
Transparanten bij de uiteenzetting van mevrouw Mia Douterlungne

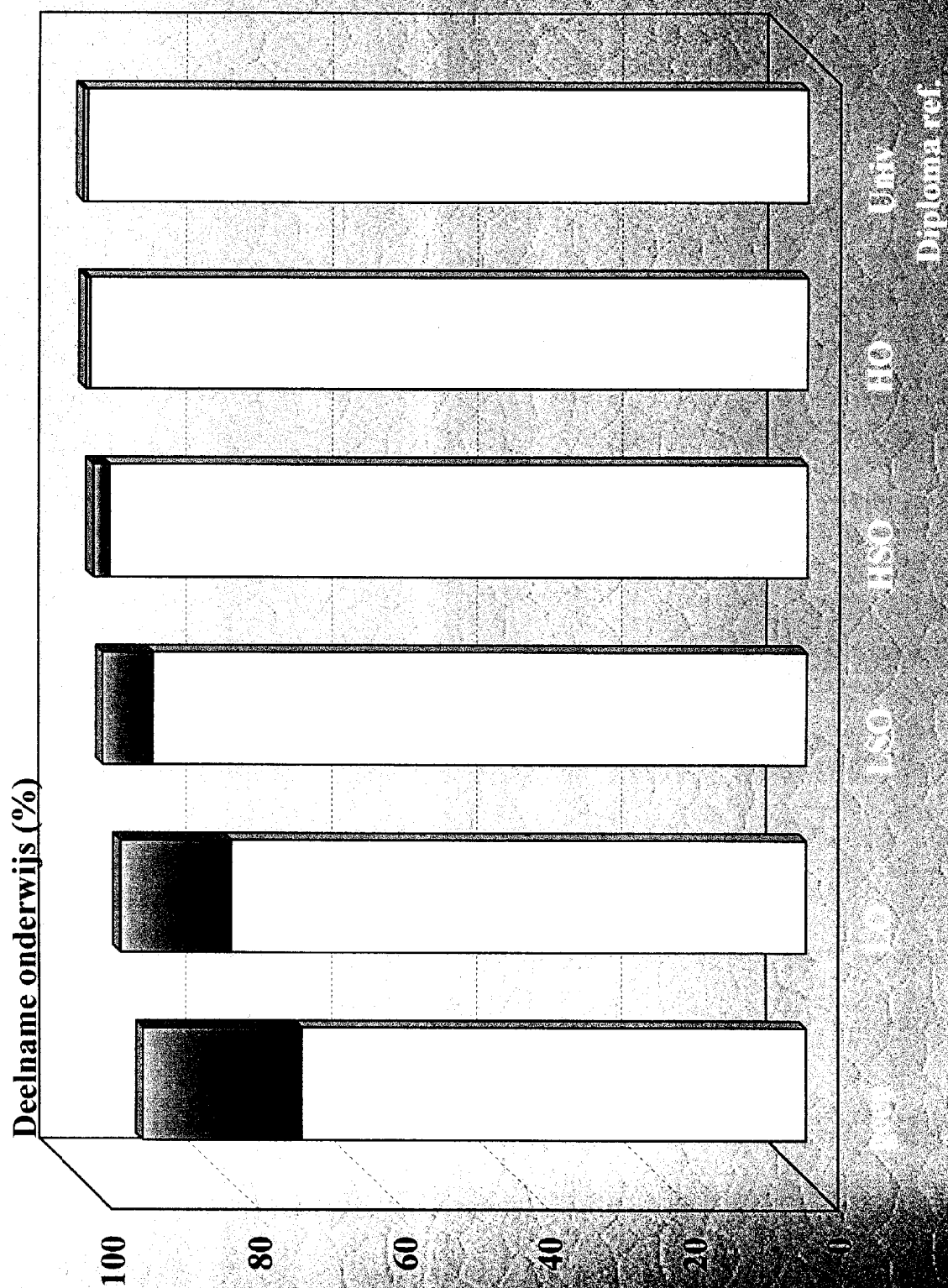
Leerplichtverlenging en Onderwijsparticipatie

**De scalarisatiegraad (in %) van leerlingen
geboren tussen 1965 en 1980 op hun 12, 13, 14, 15,
16 en 17 jaar (voltijds onderwijs)**

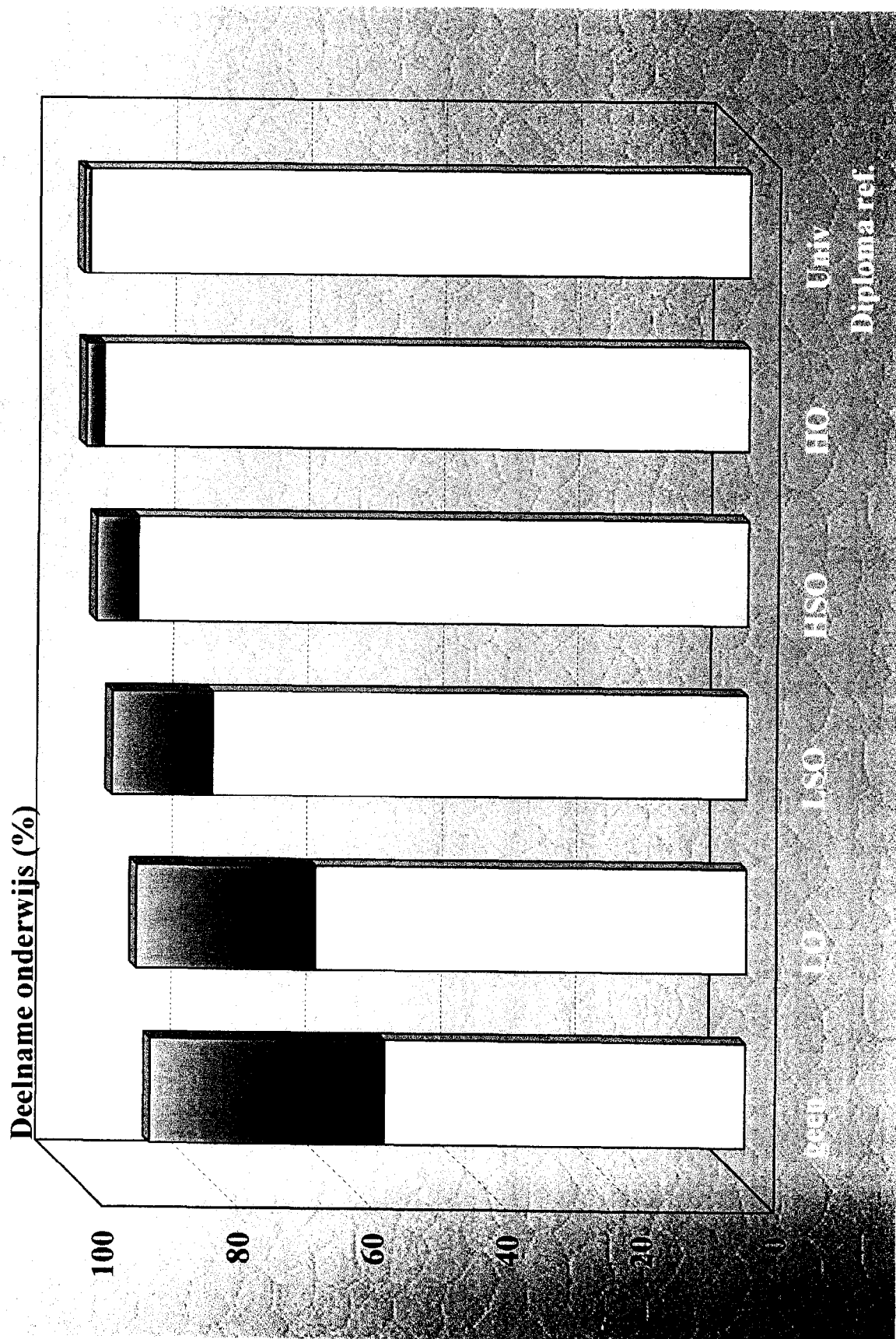

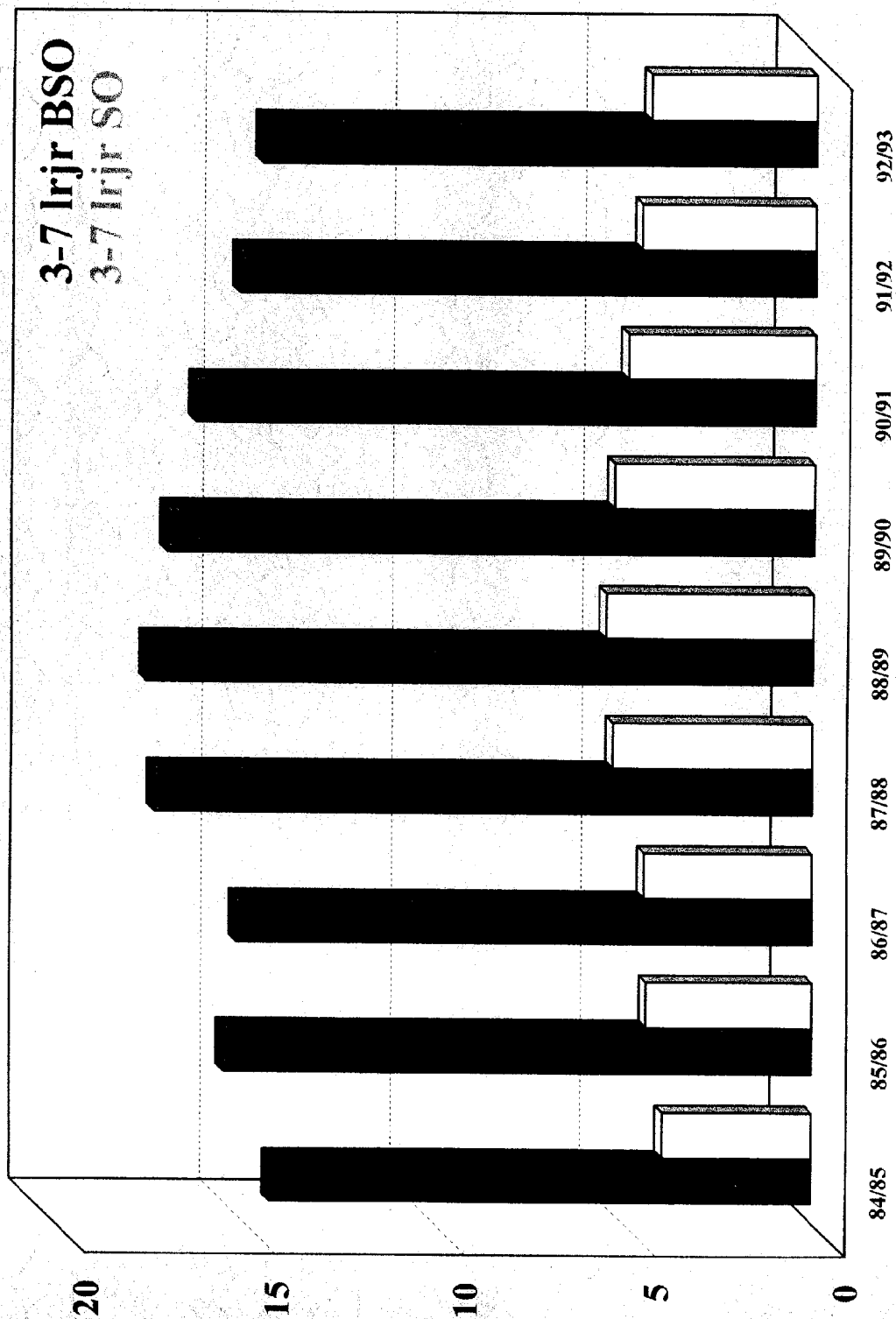
16-jarigen '91

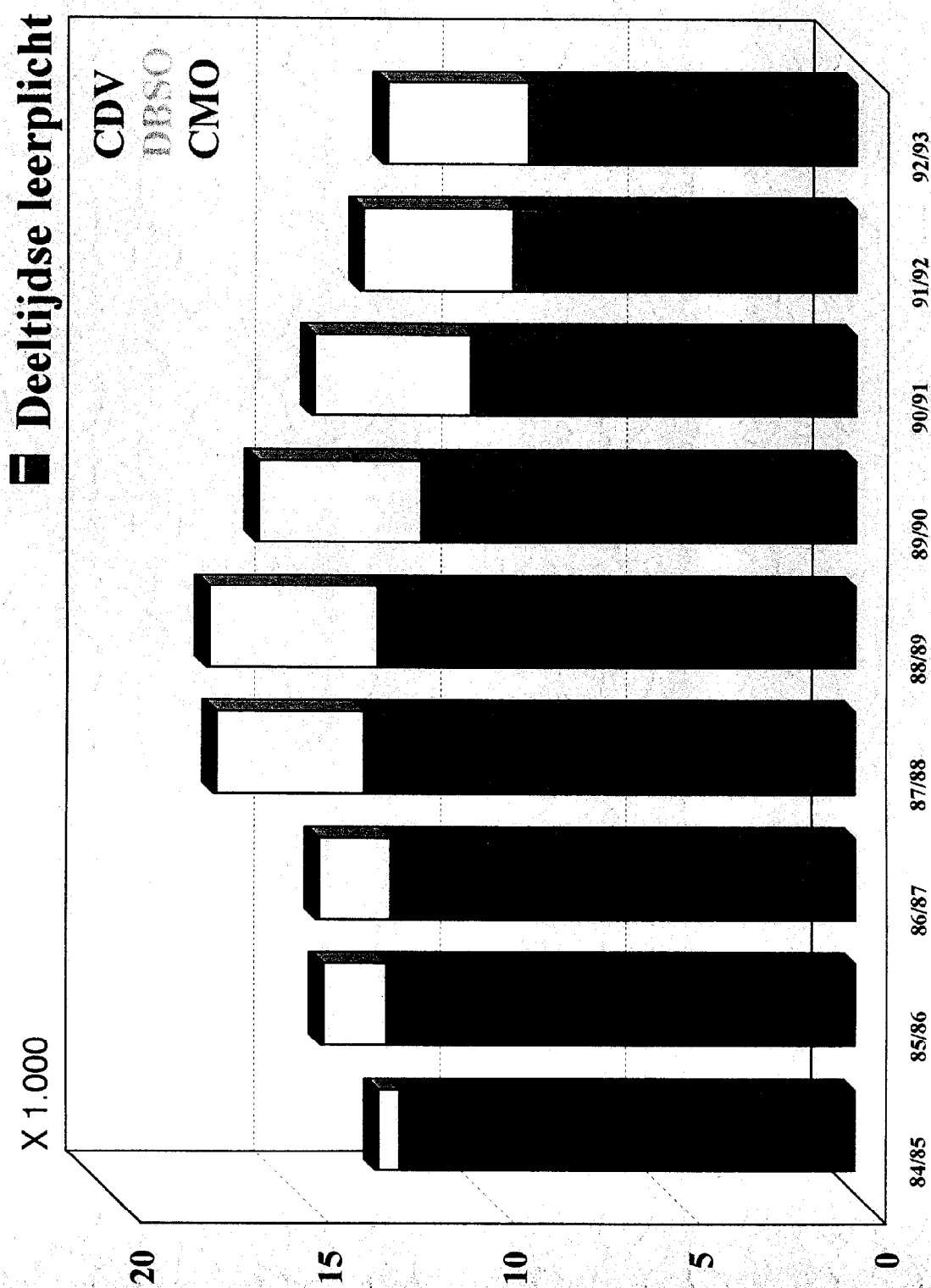

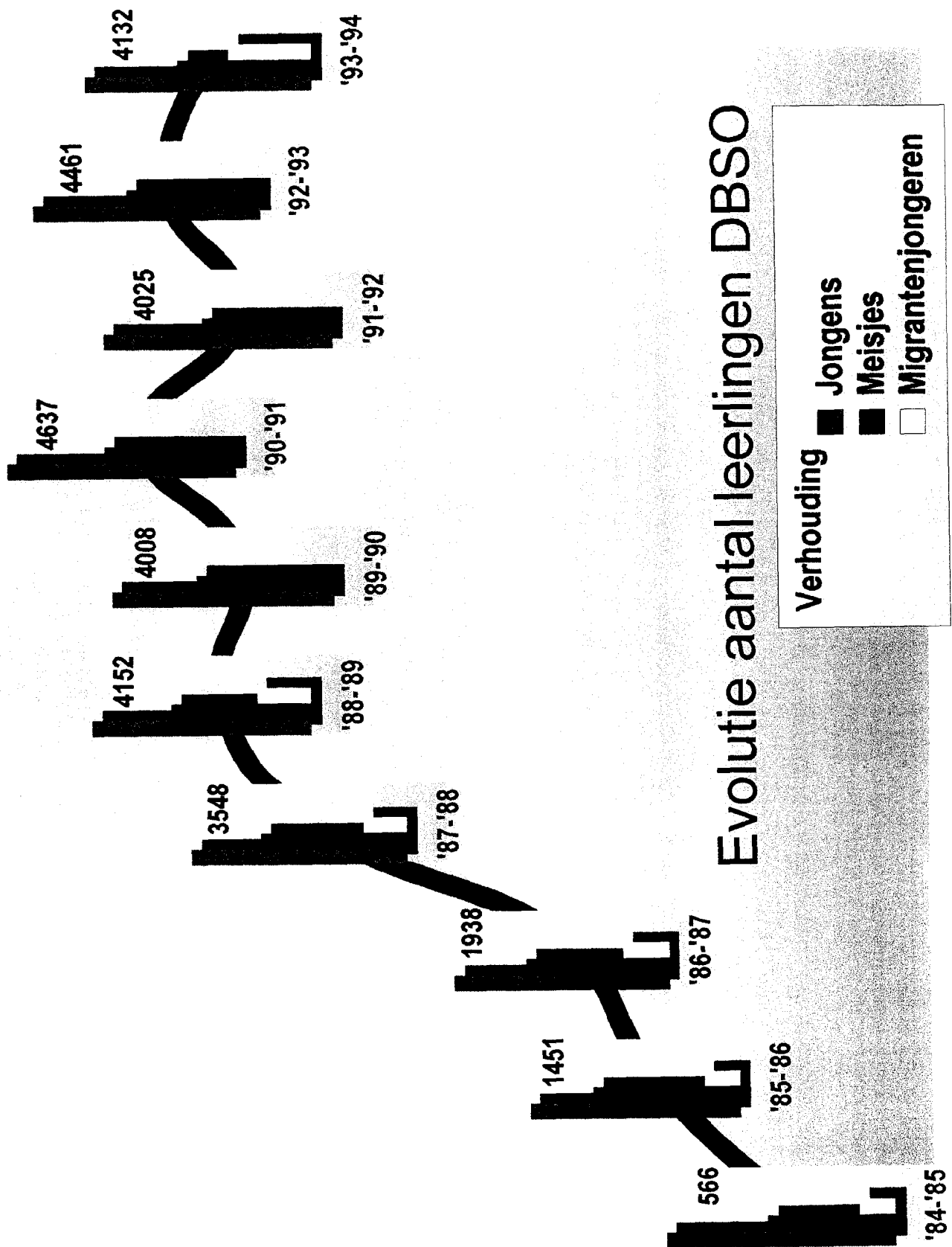
17-jarigen '91

Verhouding deeltijds/voltijds leerplichtigen

DOELSTELLINGEN DEELTIJDSE LEERPLICHT

Wet

- langer leren tot 18 jaar moet bijdragen tot maatschappelijke integratie en participatie.

- waardevolle doelstelling maar verdere concretisering nodig: vertaling in kwalificaties

Pleidooi voor een betere en transparantere opleidingsstructuur van het onderwijs.

- één overkoepelende structuur
- structuur van beroepsgericht onderwijs enten op beroepsprofielen
- onderwijsopbouw aanpassen aan deze kwalificatiestructuur
- volwaardige plaats voor deeltijdse opleidingssystemen

Pleidooi voor minimumdoelstellingen : startkwalificaties

rendement van leerplichtverlenging moet
groter bepaling van startkwalificaties
noodzakelijk

Wat is dit?

kwalificatie waarmee de jongere kan starten
als werknemer op de arbeidsmarkt en/of
doorstromen naar een vervolgopleiding

Wie bepaalt dit ?

overheid en sociale partners

Hoe bereiken ?

- via verschillende leerwegen
- duidelijk te situeren in de structuur van het hele opleidingsaanbod.
- valoriseren van niet-schoolse leerprocessen via certificering

DOELGROEPEN BINNEN DE DEELTIJDSE LEERPlicht

meerderheid vervult leerplicht voltijds, een
minderheid deeltijds.

Pedagogisch verantwoord?

keuze voor voltijds of deeltijds vervullen van
leerplicht moet steunen op de pedagogische
eigenheid van de verschillende
opleidingsmogelijkheden.

- meer open aanbod zowel in voltijds als in deeltijdse systemen
- deeltijdse systemen zijn een evenwaardige vorm naast het voltijds
- deeltijdse systemen viseren twee doelgroepen :
 - jongeren die anders willen leren dan in het voltijds (andere weg)
 - jongeren die kiezen voor opleiding uitsluitend aangeboden in deeltijds (andere opleiding)

DE OPBOUW VAN DE DEELTIJDSE LEERPLICHT

teveel jongeren zijn gedemotiveerd en behalen
geen kwalificatie op 18 jaar

meer succeservaring inbouwen in de
schoolloopbaan

Modularisering

- op zijn minst het beroepsgericht onderwijs
- consequenties naar inhoud en methodieken van het huidige opleidingsaanbod
- geïntegreerd onderwijs:
 - integratie beroepspraktijk en algemene vorming
- valorisatie van andere leervormen dan schools leren
- vlotte overgangen en aangepaste attestering

DE WEG DOORHEEN DE DEELTIJDSE LEERPPLICHT

Heterogeniteit van doelgroep en
verschillende mogelijke leerwegen

nood aan individuele begeleiding en
maatwerk voor elke jongere

Trajectbegeleider
voor deeltijds
leerplichtigen

- traject i.v.m. leren
- einddoel = startkwalificatie

Toeleiding

- goede studie- en beroepskeuzebegeleiding
- opstellen van trajectplan voor de hele periode van deeltijdse leerplicht

Voortrajecten

- groter aanbod nodig
- betere profilering naar inhoud en doelgroepen
- nauwere samenwerking tussen de drie deeltijdse systemen

Arbeidsmarkttrajecten

- uitbreiding van aanbod deeltijds leren en werken of alternierend leren
- vernieuwend werk nodig voor wie niet aan het werk wil of kan na voortraject
- samenwerking onderwijs-bedrijfsleven moet beter

Bemiddeling naar deeltijds werk en nazorg

- verantwoordelijkheid van elk deeltijds systeem
- noodzaak van regionale consortiumvorming

Trajectbegeleiding: structurele voorwaarden

Eerste lijn: intern trajectbegeleider

Tweede lijn: trajectbewaker

Derde lijn: regionaal centrum voor
jongerenbegeleiding

registratie
consulting
overleg

STATUUT VAN DEELTIJDS LEERPLICHTIGEN

Voltijs onderwijs: status van leerling

Deeltijdse systemen: veelheid aan statuten

Pleidooi voor eenvormig statuut voor
jongeren die deeltijds leren en werken
tijdens leerplicht

Voorkeur voor opleidingscontract

DEELTIJDSE LEERPlicht EN OPLEIDINGSSTRUCTUUR

Nood aan grotere interne coherentie van 3 deeltijdse systemen

- rationalisatie en betere afstemming
- nood aan regionale centra jongerenbegeleiding
- nood aan forum op Vlaams niveau

Betere verhouding met voltijds onderwijs

- **werk maken van beter imago van deeltijdse systemen**
 - . meer betrokkenheid en valorisatie van deeltijdse systemen
 - . oriëntatie van leerlingen door school en PMS moet breder
 - . betere profilering van deeltijdse systemen: eigen inhoud, methodiek, attestering
 - . centra deeltijds onderwijs: eigen aanspreekpunt

Betere aansluiting met de volwasseneducatie

- betere afstemming tussen deeltijdse systemen en beroepsgerichte V.E.

- modularisering kan hierbij helpen
- regionaal: het samenbrengen van deeltijds leerplichtonderwijs met deeltijds volwassenonderwijs in één centrum

2. Mevrouw Isabelle Cortens, adviseur studiedienst Vlaams Economisch Verbond, VEV

De verlenging van de leerplicht van 14 naar 18 jaar had vooral tot doel de jongeren weerbaarder te maken. Die leerplichtverlenging bestaat nu vijftien jaar en een evaluatie dringt zich op. Zijn de jongeren voldoende weerbaar? Is het onderwijs voor de moeilijke en schoolmoeë jongeren aangepast aan de uitdagingen van de informatiemaatschappij en de kenniseconomie?

De vraag naar de doeltreffendheid van de leerplicht is ook een vraag naar de doeltreffendheid van het beroepsonderwijs en het deeltijds beroepsonderwijs. De eigenheid en de diversiteit van (deeltijds) beroepsonderwijs vragen om een alternatieve aanpak, zowel pedagogisch-didactisch als qua organisatie en structuur.

Ik zal eerst nader ingaan op de eigenheid van deze onderwijsvormen om dan even stil te staan bij enkele uitkomsten zoals de werkgelegenheidsgraad en het vinden van werkervaringsplaatsen. Ten slotte formuleert het VEV vanuit deze vaststellingen enkele voorstellen voor een aantrekkelijker beroepsonderwijs en deeltijds beroepsgericht onderwijs.

In een eerste hoofdstuk wordt het thema van het beroepsonderwijs aangesneden. Vooreerst ga ik wat dieper in op de eigenheid van het beroepsonderwijs. Het beroepsonderwijs biedt naast TSO, KSO en ASO, een specifieke opleiding die is gericht op de vorming van vakmensen. De aansluiting met de arbeidsmarkt staat centraal. Het belangrijkste keuzemoment voor het beroepsonderwijs situeert zich op 14 jaar met ongeveer 75.000 jongeren. Ongeveer 23 percent van de jongeren zit in de tweede graad en 28 percent in de derde graad.

Koplopers in de participatie aan het beroepsonderwijs zijn Duitsland, gekend voor het duale systeem, Oostenrijk en Italië de koplopers zijn. Daar kiezen 80 percent van de jongeren voor een beroepsgerichte vorming. In België is dat heel wat minder. Ook het keuzemoment verschilt. Voor ons is het 14 jaar, over het algemeen is dat 16 jaar en in Duitsland en enkele andere landen situeert het zich veel vroeger, rond 12 jaar.

Het BSO wordt bij ons al te vaak als marginaal onderwijs beschouwd. Vooral het watervalstelsel en een gebrekkige oriëntatie zijn de oorzaak van die negatieve houding. Die gebrekkige oriëntatie resulteert in een enorm percentage zittenblijvers.

In het laatste jaar van het beroepsonderwijs heeft 58 percent van de jongeren minstens één jaar leerachterstand opgelopen. Voor het TSO is dit 48 percent, voor het ASO 18 percent. Bovendien verlaat ongeveer één jongere op vijf op 18-jarige leeftijd het onderwijs zonder eindexamen. Dat resulteert rechtstreeks in een veel lagere werkgelegenheidsgraad: voor de leerlingen uit het BSO ligt deze 8 percent lager dan voor de TSO'ers.

Omwille van de groeiende vraag naar technische en beroepsgerichte arbeidskrachten – denk aan de ongevulde knelpuntberoepenvacature-analyses van de VDAB – en de hoge werkloosheidsgraad van vooral laaggeschoolden, staat het BSO voor een enorme uitdaging. Het VEV wenst dan ook het debat te openen over een aantrekkelijker en meer toekomstgericht beroepsonderwijs.

Er is in de eerste plaats een oriëntatieprobleem. De leerlingen moeten in een zo vroeg mogelijk stadium worden geconfronteerd met het bewust kiezen. Dit is een belangrijk aspect van de leerlingenbegeleiding. Het zelf samenstellen van een keuzeportfolio met gegevens over resultaten van zelfevaluatie, PMS-advies, stageverslagen, en bemerkingen van ouders, leerkrachten en klassenraden bevordert ongetwijfeld dit bewustwordingsproces.

Ook de beroepsleraar moet worden opgewaardeerd. Vaak is het de beroepsleraar die de leerlingen op maatschappelijk vlak sterk beïnvloedt. Zo moet voor de leraar de mogelijkheid worden gecreëerd om op een flexibele manier verschillende taken binnen de onderwijs- en ondernemingswereld te combineren. Het is dan ook aangewezen contractonderwijs en uitwisselingsprogramma's in te voeren. Dit vraagt een herziening van het rigide en weinig creatieve statuut.

De vakopleiding in een steeds veranderende wereld betekent ook het aanleren van een aantal vaardigheden die mee kunnen evolueren. Creativiteit, zelfinitiatie en praktijkervaring moeten meer aan bod komen in een meer project- en themagebonden creatief onderwijs. Dit vraagt om vakoverschrijdende samenwerking, projecten, eindtermen of ontwikkelingsdoelen, en vakwerkgroepen binnen het BSO.

Jongeren uit het BSO vragen een aangepast programma. Er moet worden gestreefd naar een alternatief zoals een modulaire opbouw waarbij op basis van beroepskwalificaties de opleidingsstructuur in verschillende subcomponenten kan worden opgedeeld. Ik verwijs hierbij naar het modulariseringsproject van mevrouw Vancouillie. Ook de

sociale partners kunnen hier een actieve rol spelen. Zo is er het beroepsprofielenproject van de SERV. Vanuit de vereiste modificatiestructuren kunnen deelkwalificaties en modules worden uitgebouwd. Bij aanvang van de modulaire structuur kan een oriënterende module worden ingevoegd.

BSO-jongeren hebben nood aan een instapticket voor de tewerkstelling. Velen onder hen halen de eindmeet niet. Met de modulaire opbouw zou gemakkelijker een startkwalificatie voor de school-moeë leerlingen worden bereikt. Voor elke jongere uit het BSO moet worden gestreefd naar het behalen van een dergelijke startkwalificatie. Deze kwalificatie moet de waarde van een instapkaartje voor de arbeidsmarkt benadrukken, en kan via de permanente vorming als opstap dienen naar een hogere scholingsgraad. Zo kunnen jongeren uit het BSO de draad via het volwassenenonderwijs opnieuw oppikken. Via een modulaire opleidingsstructuur zal de aansluiting op het volwassenenonderwijs aan belang winnen.

– *De heer Gilbert Vanleenhove treedt als voorzitter op.*

Ik wil nu even ingaan op het deeltijds beroepsonderwijs, dat het werken en leren beter op elkaar wil afstemmen. Ik verwijs naar het Vlaams Kaderakkoord van november 1997, waarin staat dat de sociale partners een actieplan willen uitwerken voor meer werkervaringsplaatsen. Ook het VEV zal hierin zijn verantwoordelijkheid opnemen.

Bij dat actieplan en de reflecties over het deeltijds beroepsonderwijs moet rekening worden gehouden met de grote diversiteit van de populatie. 1 op 3 centra DBSO verschaft deeltijdse opleidingen aan minder dan 50 jongeren. In 1 op 3 centra is 30 percent van die leerlingen ouder dan 18 jaar, en in eveneens 1 op 3 centra zijn meer dan 70 percent jongens en is het aandeel van de niet-Belgische populatie meer dan 25 percent.

Er zijn heel wat verschillende systemen, instituten, statuten, stelsels en contracten waar jongeren in terechtkomen. Het deeltijds onderwijs zit geprangd tussen de federale wetgeving en de opleidingen op Vlaams niveau. Deze bevoegdheidsverschillen zorgen voor knelpunten. Er zijn systemen voor leerplichtige jongeren, en voor niet meer leerplichtige jongeren. Ik heb het dan over de alternerende opleiding binnen het KB 495. Er zijn verschillende centra die elk hun eigen doelgroep trachten aan te spreken: het deeltijds secundair beroepsonderwijs, centra voor deeltijds vorming en het systeem van de middenstands leertijdovereenkomst. Die

beschikken telkens over verschillende statuten. Ongeveer 40 percent van de jongeren heeft werkervaring, met of zonder ESF. Binnen ESF heeft men nog alternerend leren of brugprojecten. Binnen het alternerend leren heeft men dan nog het industrieel leerlingenwezen of een arbeidsovereenkomst. Elk van deze statuten heeft ook een eigen invulling en een eigen vergoedingssysteem. Van daar dat we als werkgevers pleiten voor een uniforme gelijkwaardigheid van de statuten.

Binnen het DBSO vindt meer dan de helft van de deeltijds leerplichtige jongeren geen deeltijdse werkervaringsplaats. Werkervaring is een belangrijk instrument om de duurzame werkgelegenheidskansen van die jongeren te stimuleren. Zo blijkt dat het invullen van die werkervaringscomponent in grote mate de doorstroming naar een reguliere beïnvloedt. In 1994 vond twee derde van diegenen die over een werkervaringscomponent beschikten, een job terwijl dit slechts het geval was voor minder dan 40 percent van de leerlingen zonder werkervaringsstatuut. Na vier jaar loopt dit op tot 90 percent voor diegenen die over een werkervaringsplaats beschikten versus 60 percent voor de jongeren zonder werkervaring. Het zoeken naar meer werkervaringsplaatsen is een belangrijk element dat we centraal plaatsen in het actieplan van de sociale partners.

Een aanpassing van het DBSO is dan ook noodzakelijk. Ik wil een aantal reflecties formuleren voor een aantrekkelijker DBSO. Op het vlak van het onderwijsstelsel is, net zoals voor het voltijds beroepssecundair onderwijs, een alternatief nodig. Het gaat immers om een bijzondere en moeilijke doelgroep die een alternatieve pedagogische en didactische aanpak vereist. Binnen het deeltijds onderwijs moet worden gestreefd naar een modulaire opbouw waarbij op basis van beroepskwalificaties, de opleidingsstructuur in verscheidene subcomponenten kan worden ingedeeld. Op basis van het behalen van die subcomponenten in de modulaire structuur, kan een tussentijds certificaat worden uitgereikt. Dit certificaat kan worden beschouwd als instap voor de arbeidsmarkt en als opstap naar verdere permanente vorming. Dit vraagt ook een versterking van de samenwerking met het volwassenenonderwijs. Daarbij moet vooral de nadruk worden gelegd op meer transparantie in het aanbod van en de samenwerking tussen de OSP, de VDAB en het VIZO. De coördinatie van die deeltijdse opleidingssystemen zou in een regionaal netwerk kunnen worden aangemoedigd. Naast overleg en consulting zou dit regionaal netwerk zich ook kunnen toespitsen op het verschaffen van duidelijke informatie over de mogelijkheden en

perspectieven en over de eigenheid van al deze opleidingen. Dit is in de eerste plaats belangrijk voor de leerlingen. Daarbij denk ik aan de klassieke informatiebronnen zoals brochures, studiedagen, opendeurdagen maar ook aan een gegevensbank. Ook de werkgevers moeten informatie krijgen over de verschillende systemen en stelsels via bijvoorbeeld een praktische gids met een overzicht en concrete wenken over werkplaatsen en aanbiedingen.

Evenals de Commissie voor Deeltijds Beroepsonderwijs van de Koning Boudewijnstichting wens ik te benadrukken dat een aangepaste begeleiding centraal moet staan en driedig moet zijn. Eerst en vooral is er de oriënterende begeleiding, die in die modulaire structuur door een oriëntatiemodule voor zijn rekening kan worden genomen. De leerling wordt dan meer geconfronteerd met zijn kennen en kunnen, ook op basis van zijn keuzecahier.

Op basis van die analyse vindt dan een eigenlijke trajectbegeleiding plaats, die tweeledig is. Enerzijds heeft deze betrekking op het zoeken van werkervaringsplaatsen, waarbij de school een actieve rol dient te spelen. Anderzijds is er het behalen van die startkwalificatie. Uiteraard mogen we de feedback en de tussentijdse opvolging van de jongeren niet uit het oog verliezen : ook de nazorg door de school moet worden benadrukt.

Er moet vooral aandacht worden besteed aan de overstap naar een reguliere job. Voor de werkgevers is het belangrijk dat er meer aandacht wordt geschonken aan de werkattitude. Ongeveer 2.000 jongeren vinden geen werkplaatservaring. Het gaat hier om een specifieke doelgroep, bij wie in de oriënterende module kan worden gewerkt aan de werkattitudes, en aan de sociale en communicatieve vaardigheden. Dit dient een bijzondere plaats te krijgen in het curriculum. De ervaringen dienen, zowel in het curriculum als op de werkvloer, geleidelijk te worden ingebouwd in het leerproces.

Daarnet werd het vergoedingsstelsel voor de jongeren even aangehaald. We moeten niet onder stoelen of banken steken dat de discriminatie van jongeren op fiscaal en sociaal vlak – ik denk aan de kinderbijslag – soms al doorslaggevend is om geen werkplaats te zoeken. Er moet dan ook een vergoedingsstelsel voor de jongeren komen dat niet discrimineert inzake sociale en fiscale rechten. Zo moet de jongere en zijn gezin zeker kunnen blijven genieten van kinderbijslag.

Ondernemers wensen dat de bestaande statuten op elkaar worden afgestemd, en streven dan ook naar

meer uniforme opleidingscontracten. Dat laatste zou ook de transparantie ten goede komen. Dit opleidingscontract moet dan als leerervaring op de werkvloer worden beschouwd, met als duidelijke implicatie dat aan die werkervaring ook een vrijstelling van sociale zekerheidslasten wordt verbonden.

Er dringt zich eveneens een vereenvoudigde administratieve werking op. Ik denk aan een soepele invulling van en overstap tussen verschillende systemen, wat noodzakelijk is voor het wegnemen van deelnamedrempels voor werkgevers. Bovendien moet de overheid binnen de paritaire leercomités, die vooral de organisatie van het Industrieel Leerlingenwezen, ILW, en het KB 495 binnen de sectorfederaties op zich nemen, haar opdrachten qua uitvoering van administratieve taken ernstiger opnemen. Nu worden deze taken immers al te vaak afgewenteld op de medewerkers van het sociaal paritair fonds.

Om die 2.000 jongeren die niet over een werkervaringsplaats beschikken naar nieuwe werkgevers te loodsen, is het ook belangrijk om nieuwe werkgevers aan te spreken met financiële prikkels. Dan denk ik in de eerste plaats aan begeleidingscheques, vooral voor de interne ondersteuning. Omwille van het profiel van de doelgroep vergen die jongeren immers bijkomende begeleiding : ze kunnen op de werkvloer niet aan hun lot worden overgelaten. Ook ondersteunende tijdsinvesteringen zouden door middel van deze begeleidingscheques kunnen worden geactiveerd.

Ten slotte kunnen ook nieuwe werkgevers en promotoren voor nieuwe werkervaringsplaatsen worden aangesproken door het versterken van de combinatie met ESF-projecten, dit niet alleen omdat de werkgevers dan een vergoeding krijgen per leerling – ook opleidingscentra krijgen extra werkingssubsidies -, maar omdat de begeleiding van de jongeren daar veel intensiever is. Uitbreiding van werkervaringsplannen is bijvoorbeeld ook mogelijk door het opnemen van die jongeren in de korf van de 3 procent-stagiaireverplichting. Op die wijze kan ook daar de drempel voor de werkgevers wat worden verlaagd.

De uiteindelijke doelstelling van het deeltijds beroepssecundair onderwijs is om te komen tot een meer volwaardige vorming van vakmensen. Dit veronderstelt dan ook een bredere verbintenis voor werkervaringen, zowel van de overheid als van de privé-sector. Ik zie ook een uitbreiding naar de tertiaire en quaire sector.

Als de noodzakelijke wijzigingen worden doorgevoerd voor het deeltijds en voltijds beroepssecundair onderwijs, moet ook de betrokkenheid ten opzichte van de arbeidsmarkt duidelijk zijn. Het VEV is dan ook bereid samen te werken aan een gezamenlijk actieplan. Het nieuwe ILW-systeem wordt al versterkt. Maar het nieuwe voorstel terzake is onvoldoende om al de nu ontbrekende werkervaringsplaatsen in te vullen. Vandaar ons pleidooi voor een Vlaams, maar vooral ook complementair stelsel, waarbij extra aandacht wordt besteed aan die werkattitude en sociale vaardigheden. Ook wanneer het gaat om inschakelingsprojecten moet er een aansluiting met dat Vlaams concept worden uitgewerkt, zodat die complementariteit kan worden vertaald in een opstap naar het ILW.

3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoord van de voorgaande sprekers

De heer Chris Vandenbroeke : Uit de beide toelichtingen onthield ik een aantal accenten. Ten eerste dat we het land van de vele hooggeschoolden, maar evenzeer van vele ondermaats geschoolden zijn. Dat is een bijzonder pijnlijk probleem, waarvoor we samen een oplossing moeten zoeken. Ten tweede dat preventief optreden veel belangrijker is dan het probleem post factum curatief verhelpen. Dit impliceert onder meer een sterk geïndividualiseerde begeleiding.

Ik heb twee heel algemene vragen, die evenzeer aan de volgende sprekers kunnen worden gesteld. Ten eerste lees ik in De Standaard van vandaag de volgende bevreemdende passage, die ik u graag wil voorleggen : 'Een vergelijking met Duitsland leert hoe groot de achterstand van België is als het gaat om de beroepsopleiding op maat van jongeren. In Duitsland draait 54 percent van de jongeren mee in het duale systeem van leren en werken. In België gaat het om 3,4 percent.' Ik vermoed dat de auteur het hier heeft over de achterstand van Vlaanderen. Kan men me daarover vanuit een algemene invalshoek wat verduidelijking geven ? Het contrast is immers groot : de helft van de Duitse jongeren tegenover nog geen 4 percent in Vlaanderen of België. Wat is hier aan de hand en vanwaar dit zeer grote contrast ?

Ten tweede is het me niet duidelijk wat er tegenwoordig op de werkvloer gebeurt. Ik begrijp dat federaal minister Smet allerlei dingen uitprobeert, zoals werkervaringsplannen en dergelijke. De mid-denstandsopleiding die in mijn jongere jaren

bestond, wordt nu omschreven als industrieel leerwezen. Klopt het dat dit onder de federale bevoegdheid ressorteert, terwijl het systeem van deeltijds leren en werken, waarnaar mevrouw Cortens verwees, gemeenschapsmaterie is ? Ook verdenk ik minister Smet niet van slechte bedoelingen : begrijp me niet verkeerd. Maar in welke mate staan deze bevoegdheden soms haaks op elkaar ? Of versterken deze initiatieven elkaar ? Hoe kunnen we hun effect optimaliseren ?

De voorzitter : In dit verband is het wellicht nuttig om te weten dat de Kamer vorige week een wetsontwerp van mevrouw Smet heeft goedgekeurd, waarin een efficiëntere regeling wordt uitgewerkt voor deeltijds werken/deeltijds leren. Daardoor kunnen bijvoorbeeld leerlingen die ouder zijn dan 18 jaar, ook nog in het systeem worden opgenomen. Ook wordt het aantal bedrijven dat een beroep zou kunnen doen op het systeem met een derde, uitgebreid. In die zin is uw vraag over de bevoegdheidsverdeling zeker niet onterecht.

De heer André Van Nieuwkerke : Ik had graag vernomen of er een overzicht bestaat van de situatie van de laaggeschoolde arbeid op de arbeidsmarkt. Hoe staat het met de beroepsprofielen terzake ? Als men bepaalde opleidingsprofielen en -curricula wil opstellen, is het immers essentieel dat men weet wat de situatie is op de arbeidsmarkt.

Ik ben namelijk van mening dat er wel degelijk nog altijd behoefte bestaat aan laaggeschoolde arbeid. Het is dan ook essentieel dat zo'n overzicht permanent wordt geactualiseerd. Het moet ook allerlei onderwijsvormen omvatten : onder meer ook het deeltijds beroepssecundair onderwijs en de opleidingsvormen van de VDAB en van de OCMW's. Via dat overzicht moet dit alles op de reële situatie van de arbeidsmarkt worden afgestemd. Is er een instantie die zich permanent bezighoudt met die essentiële informatie ?

De heer Freddy Sarens : Met deze hoorzitting wilden we dieper ingaan op de problematiek van de leerplicht. Tijdens de inleiding heb ik daarover nog niet veel gehoord. Ik wil gewoon maar vragen of dit impliceert dat men de leerplicht tot 18 jaar een goede zaak vindt. De huidige systemen moeten natuurlijk worden gemoduleerd. Die problematiek werd al veelvuldig behandeld. Ik wil daar ook geen kritiek op geven. Ik ben gewoon nieuwsgierig naar de mening van mevrouw Douterlungne.

Mevrouw Isabelle Cortens : Ik zal eerst reageren op het artikel in De Standaard. Het is inderdaad frappant te zien hoe het Duitse duale systeem toch

één op twee leerlingen kan aanspreken. Bij ons in Vlaanderen krijgt dit immers vaak een negatieve connotatie. Wij zitten bovendien ook nog met het watervalstelsel en de oriëntatieproblematiek. Het gaat hier duidelijk om een historisch proces. Het zal dan nog een hele tijd duren voor ook wij zo een positieve mentaliteit bereiken. Het VEV zal dit duale stelsel in Duitsland herbekijken en aangrijpen om de huidige structuren en beschotten in ons Vlaams onderwijs in vraag te stellen.

Ik ga iets dieper in op de problematiek van de laaggeschoolde arbeid op de arbeidsmarkt en de beroepsprofielen. Door de SERV werden het voorbije jaar al enkele tientallen beroepsprofielen opgesteld, zowel voor hogergeschoolden als lagergeschoolden. Bij deze laatste gaat het dan bijvoorbeeld om wevers en metselaars. Deze beroepsprofielen worden in samenwerking met de VLOR vertaald naar beroepsopleidingsprofielen. Precies op basis van de kwalificatievereisten kunnen er eindtermen worden afgeleid, die dan ook in subcomponenten in een modulaire structuur kunnen worden gegoten. Mevrouw Vancoillie kan daar ongetwijfeld meer over vertellen.

Er werd ook een vraag gesteld in verband met een permanente actualisatie. Uiteraard zijn ook wij vragende partij om zoveel mogelijk gegevens over de arbeidsmarkt op een gestructureerde manier te verzamelen. De VDAB beschikt over cijfers van de knelpuntenberoepen, over de afgestudeerden daar en de opleidingsverstrekkers ervan. Ik weet wel niet in hoeverre die informatiebron volledig overkoepelend is. Het VEV onderschrijft de nood aan een permanent evaluatie- en documentatiesysteem zoals een schoolverlatersenquête.

Ik kom terug op de vraag over de leerplicht. We zitten hier uiteraard met een bijzondere doelgroep. Vooral bij het deeltijds beroepsgericht onderwijs gaat het om jongeren die een alternatief zoeken voor het voltijds lineair schooljaargericht systeem. Die jongeren wensen ook op een sterkere manier aan te sluiten bij de arbeidsmarkt. De werkcomponent, zowel in het deeltijds als in het gewoon beroepsonderwijs, moet ongetwijfeld worden versterkt.

Bovendien behaalt ongeveer één op vijf jongeren het einddiploma niet. Zij komen dus zonder kwalificatie op de arbeidsmarkt terecht, ook al hebben ze bepaalde subcomponenten of leerinhouden wel onder de knie. Ons voorstel is dan ook om bijvoorbeeld op 16-jarige leeftijd, bij het behalen van een aantal submodules, een tussentijds certificaat in te voeren. Er zijn dan natuurlijk wel een aantal rand-

voorwaarden. De aansluiting met de permanente vorming en met het volwassenenonderwijs moet dan zeker worden versterkt. Dit tussentijds certificaat vormt dan een startkwalificatie met instap naar de arbeidsmarkt en als opstap via permanente vorming.

Tot besluit : mijns inziens moet voor bepaalde doelgroepen die leerplicht zeker worden herbekeken, maar dan wel gekoppeld aan die startkwalificatie en modulaire structuur. Dit vraagt een grondig herbekijken van de huidige onderwijsstructuren.

De heer Chris Vandenbroeke : Mevrouw Cortens, kunt u mij zeggen of ik het probleem op de juiste manier zie ? In Vlaanderen en België gaan we van opleiding naar de werkvloer. Dit is echter een ander niveau. Dit betekent uiteraard dat er met de sociale partners moet worden onderhandeld over lonen, eventuele subsidiëring, enzovoort. Is dit niet het sleuteldossier dat de basis vormt van het probleem in ons systeem ? De naam doet er niet echt toe. Industrieel leerwezen, deeltijds leren of deeltijds werken : de naam is niet zo belangrijk. De kern van het spanningsveld wordt gevormd door het feit dat we van de opleiding naar de werkvloer gaan.

Mevrouw Isabelle Cortens : Voor een hele groep van leerlingen is net die werkervaringscomponent aantrekkelijk. Ik beweer niet dat dit voor alle leerlingen geldt, maar het zou zeker kunnen gelden voor veel meer leerlingen dan nu het geval is. Die werkervaringscomponent is vooral aantrekkelijk als alternatief voor het voltijds onderwijs. Ik denk bijvoorbeeld aan de schoolmoë leerlingen. Voor een groot aantal van hen zou het zeer motiverend zijn om die werkervaringscomponent in veel sterkere mate ook in andere onderwijsvormen in te voeren en daarmee plaats te maken in het curriculum. Ik denk dan specifiek aan het beroepsonderwijs, en ook aan uitwisselingsprogramma's en contactonderwijs.

De heer René Swinnen : Ik wil even verwijzen naar het rapport over de geletterdheid in Vlaanderen. Uit dat rapport blijkt onder meer dat 30 percent van de 17-jarigen als laaggeletterden het onderwijs verlaten. Door die laaggeletterdheid ontbreekt het hen eigenlijk aan een vorm van basiscompetentie om zich op de arbeidsmarkt aan te bieden. Daardoor lopen ze als het ware halfblind op de arbeidsmarkt rond. Eenvoudige documenten begrijpen ze maar half, of zelfs helemaal niet.

Ook al zorgt men ervoor dat ze qua praktische vaardigheden klaar zijn voor de arbeidsmarkt, als

ze niet over die basisvaardigheden beschikken, zullen ze het toch nog zeer moeilijk hebben om hun weg te vinden op de arbeidsmarkt. Mijns inziens moet men dus ook binnen het beroepsonderwijs veel meer aandacht schenken aan die basiscompetenties. Deze moeten integraal deel uitmaken van de basisvorming.

Mevrouw Isabelle Cortens : Ik kom nog even terug op de werkhouding. Wij hebben ook als bedenking opgenomen dat die werkhouding veel meer in het curriculum moet worden ingevoerd. Onder de term werkhouding heb ik ook de sociale en communicatievaardigheden vermeld. Het lezen van een document is dan eigenlijk een basiscommunicatievaardigheid. Mijns inziens dient dit als het ware in de basisvorming van het curriculum te worden ingebakken.

– *Mevrouw Isabelle Cortens laat zich verder verontschuldigen en verlaat de vergadering.*

Mevrouw Mia Douterlungne : Ik wil even dieper ingaan op de vergelijking met Duitsland. Men moet toch wel sterk rekening houden met tradities. In Duitsland is er geen echt voltijds beroepsonderwijs uitgebouwd. Vanaf het begin hebben de bedrijven daar zeer sterk geïnvesteerd in het duale systeem. In die zin is het niet zomaar transfereerbaar. Ook daar heeft men problemen met risicogroepen. Het duale systeem is zeer conjunctuurgevoelig. De risicogroepen vallen ook in Duitsland uit de boot. Men werkt er met parallelsystemen om deze risicogroepen op te vangen. We hebben hier een goed voltijds secundair beroepsonderwijs. We moeten niet altijd denken dat we niets in huis hebben.

In verband met de vraag naar een overzicht van laaggeschoolde arbeid op de arbeidsmarkt. Wat is laaggeschoold ? U vindt hierover informatie in het jaarboek van het Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming. Dat maakt analyses op het vlak van arbeidssectoren. Daar kan inspiratie worden gevonden om te zien wat er nog aan laaggeschoolde arbeid te vinden is, maar ook omgekeerd : wat is het niveau van de huidige werkende bevolking en wat zijn de evoluties daarin ?

Ten aanzien van beroeps- en opleidingsprofielen heb ik er al op gewezen dat de SERV en de VLOR hun werk doen. Maar toch zou er voor de groep waarover we het nu hebben, minimumopleidingspakketten en startkwalificaties moeten zijn. Er is een duidelijke eis om het rendement van de deeltijdse leerplicht te verhogen. Er is altijd terug aandacht nodig voor de laagste groep, en dit op alle niveaus van de beleidsvoering. Ik merk dat die aan-

dacht vooral in de VLOR te weinig bestaat. Dat de geletterdheid een sleutelvaardigheid en een basiscompetentie is waaraan nog sterk moet worden gewerkt, modulair of in een ander systeem, kan ik volledig beaamen.

Mijnheer Sarens, waarom denkt u dat ik niet op de kernvraag heb geantwoord ?

De heer Freddy Sarens : Men bekijkt terecht kritisch de bestaande vormen van onderwijs. Impliceert dit dat de leerplicht tot achttien jaar moet behouden blijven ? Moeten we dus sleutelen aan het huidige aanbod en moet er aanbod bijkomen ? Ik heb begrepen dat het VEV zegt dat men de leerplicht in bepaalde categorieën moet laten zakken tot zestien jaar. Wat is uw fundamentele optie daaromtrent ?

Mevrouw Mia Douterlungne : Ik vind dit een valse discussie. Ik heb dit voorgelegd aan buitenlandse experts. Met de wet op de leerplicht heeft men nu een welbepaalde groep jongeren uit laaggeschoolde milieus bereikt. Dan zou men voor die groep een alternatief moeten zoeken. Als men de leerplicht tot zestien jaar wil terugschroeven, krijgt men deze jongeren niet direct op de arbeidsmarkt en legt men de verantwoordelijkheid bij Minister Smet, minister Kelchtermans of de VDAB om de overgang te maken. In Denemarken bijvoorbeeld is er leerplicht tot zestien jaar, maar iedereen zit er tot negentien jaar in overgangssystemen, waar opleiding en tewerkstelling zijn gecombineerd.

Op de arbeidsmarkt wordt het scholingsniveau alsmaar hoger. Men krijgt jongeren niet onmiddellijk op de arbeidsmarkt. De vraag is dan of men dit overlaat aan de minister van Onderwijs, zoals nu, maar dan met interessante systemen voor elke jongere. Werkervaring is niet alleen een verbetering, maar werkt ook motiverend. Maak van de leerplicht een leerrecht voor iedere jongere. Mij kan het niet schelen aan welke minister u het overlaat, minister Van den Bossche of minister Kelchtermans, als er maar iets gebeurt voor die groep.

De heer Ludo Sannen : Ik kan u gedeeltelijk volgen, voorzover het gaat over degenen die in een project van deeltijds beroepsonderwijs stappen. Maar door de leerplichtverlenging blijven ook heel wat jongeren voltijds in het beroepsonderwijs zitten. Ze zijn schoolmoe en zitten niet op de juiste plaats. Ze zouden beter in een ander systeem zitten, zoals een uitgebouwd deeltijds beroepsonderwijs bijvoorbeeld. Daar is nog een probleem. Het verlengen van de leerplicht heeft automatisch met zich meegebracht dat jongeren in een traditioneel

voltijds beroepsonderwijs blijven zitten tot achttien jaar, zonder dat ze daar ooit enige kwalificatie zullen behalen.

Mevrouw Mia Douterlungne : Er moet een betere en transparantere opleidingsstructuur komen zodat er meer kan worden opgebouwd via modules. Er moet een betere individuele leerlingenbegeleiding komen zodat jongeren binnen de twaalfjarige leerplicht op zijn minst een kwalificatie kunnen behalen.

De heer René Swinnen : Ik verwijs nogmaals naar het rapport over geletterdheid. Dat rapport constateert dat de basisvorming naar geletterdheid mank loopt. Verder blijkt voor de zeventienjarigen in het beroepsonderwijs de scholing niet aantrekkelijk omdat er een scheiding is tussen de theoretische opleiding en het praktische gedeelte. Daardoor ontstaat schoolmoeheid. Men pleit ook voor de werkplaatsklas. Iedereen die het beroepsonderwijs kent, weet zeer goed dat het onaantrekkelijk is voor leerlingen als ze op een theoretische manier worden beoordeeld. Het is beter dit geïntegreerd in hun beroepsopleiding te doen. Ons onderwijs loopt hierin gedeeltelijk mank.

Mevrouw Mia Douterlungne : Ik ben het volmondig met u eens. U moet wel eens de proef op de som nemen. U zult in de beroeps- en opleidingsprofielen weinig terugvinden over geletterdheid. Er wordt te weinig geredeneerd vanuit de situatie van de laagste groep. Er zijn interessante operaties bezig, maar ze moeten ook toepasbaar zijn op de laagste groep. Ook in het beroepsonderwijs hoeven niet veel nieuwe concepten te worden uitgevonden. Er zijn nu al de werkplaatsklas, het project algemene vakken, stageplaatsen, enzovoort. Er zijn wel enorme verschillen tussen scholen, met weinig of veel schoolverzuim, en waar al dan niet sterk alternatief wordt gewerkt. Men hoeft dus geen nieuwe concepten uit te vinden, zeker niet in het voltijds onderwijs, maar er moet onder andere een betere uitwerking per school komen.

De stages vormen een aparte materie. Ze kunnen nog serieus verbeteren. De afdeling TSO en BSO van de VLOR wil daar dit jaar serieus aan werken. Ik vermoed dat veel jongeren beter in het deeltijds onderwijs zouden zitten. Maar er bestaat een concurrentie tussen het deeltijds en het voltijds onderwijs. Men merkt dat zowel plaatselijk als op het vlak van het beleid, dat het voltijds onderwijs nog altijd als de norm ziet en de deeltijdse systemen niet als evenwaardig beschouwt.

De heer Ludo Sannen : Ik wilde nog wat uitleg over de minimumkwalificatie die u naar voren schuift voor het beroepsonderwijs en de relatie met het modulair systeem.

Mevrouw Mia Douterlungne : Mevrouw Vancoillie is hierin expert en kan u meer uitleg geven. Ik pleit ervoor dat binnen de operatie van modulering en beroeps- en opleidingsprofielen, minimumpakketten van attitudes, inzichten en vaardigheden worden bepaald. Zo kan men op achttien jaar tenminste weggaan met een startkwalificatie. Er zal sowieso een groep zijn die niet doorstroomt naar vervolgonderwijs.

De heer Chris Vandenbroeke : Mevrouw Douterlungne, ik supporter niet voor Duitsland, ik heb alleen een bepaalde krant gelezen. Laten we een en ander relativeren. Het contrast tussen Duitsland en België of Vlaanderen is enorm. De werkloosheid is nu lager in Vlaanderen dan in Duitsland. Dus moeten we bepaalde teksten in de media toch relativeren. Als er staat hoe groot de achterstand van België en Vlaanderen is ten opzichte van Duitsland, geeft dat de indruk dat het hier schabouwelijk is gesteld. Van de andere kant is de werkloosheid hier toch stukken lager dan in Duitsland.

U hebt me het meest verrast met uw uitspraak dat het u niet kan schelen wie er optreedt : minister Kelchtermans of minister Van den Bossche. Maar u hebt gezegd dat preventief optreden oneindig veel belangrijker is dan curatief optreden. Dan is, gegeven dit dossier, minister Van den Bossche veel belangrijker dan minister Kelchtermans. Dus kan het u wel schelen.

Mevrouw Mia Douterlungne : Ik ben geen voorstander van de afschaffing van de leerplicht tot achttien. Ik wil het huidige aanbod optimaliseren. Daar kunnen de ministers Kelchtermans en Smet preventief aan meewerken door de deeltijdse tewerkstelling aan te zwengelen. Deze ministers hebben ook het idee om de werklozen te scholen, want het scholingsniveau stijgt altijd. Scholing en werken moet men combineren. Ik bedoelde : wie er betaalt, heeft geen belang, als er maar iets gebeurt.

De heer Chris Vandenbroeke : Ik schat het HIVA zeer hoog in. Als onderwijs individualiseren en begeleiden een cruciale variabele is, hoeveel geld hebt u dan nodig om dat te realiseren ? Ik ben er zeker van dat het HIVA daar al een idee van heeft. Dit is een sleutelement.

Mevrouw Mia Douterlungne : Daar kan ik nu niet op antwoorden. Ik wil die oefening wel maken. Het hoeft niet noodzakelijk veel duurder te worden. Binnen het bestaande onderwijs is al heel wat mogelijk.

De heer Freddy Sarens : U hecht veel belang aan de rol van het vormingswerk bij het deeltijds leren. Wat is die rol vandaag, en hoe zal deze evolueren ?

Mevrouw Mia Douterlungne : Tot nu toe is dat een kleine rol. Er zijn zeven centra voor deeltijdse vorming die momenteel een tweehonderd jongeren opvangen. Dat zijn dan vooral probleemjongeren : instellingsjongeren, drugverslaafden, jongeren die overal uit de boot vallen. De centra verrichten zeer interessant werk en passen alternatieve methodes toe, maar hun budget is bevroren. Ze kunnen voorlopig niets nieuws beginnen.

De centra beschikken over heel wat potentieel om nog meer te doen voor deze jongeren. Ik denk bijvoorbeeld aan het Foyer waar men vooral met migrantenjongeren werkt. De aanpak is werkelijk gespecialiseerd, maar ook hier is er te weinig geld. Ze krijgen vaak jongeren binnen na 1 februari. Dan zijn de tellingen al gebeurd, en krijgen ze geen subsidies meer. De centra deeltijdse vorming kregen vroeger subsidies van minister Van den Bosch. Nu is dit geld overgeheveld naar minister Martens maar deze pot is bevroren. In die zin moet er een verhoging komen van de begrotingspot voor deeltijdse vorming.

4. De heer Luc Lamote, coördinator van het Leercentrum Technicum Rerum Novarum en voorzitter Tewerkstellingsinitiatieven Vrij Onderwijs, TIVO

Ik heb geen enkele wetenschappelijke pretentie met mijn uiteenzetting. Ik zal vanuit de praktijk praten. Ik verdedig geen standpunten, maar vertolk wel een mening : mijn mening.

Ik wil het in de eerste plaats hebben over de leerlingen van het DBSO. Wie zijn zij ? Ik heb een school met circa 150 jongeren. Ongeveer negentig daarvan schrijven zich in voor 1 oktober, vanaf dan druppelt de rest geleidelijk aan binnen. Wanneer ouders hun kind komen inschrijven, vertellen ze hun verhaal. Dat verhaal hoor ik steeds opnieuw : het verhaal van een totale mislukking. Hun droom was een kind, en dat is gelukt. Hun hoop was dat het een burgerlijk ingenieur zou worden en als dat niet kon, dat het toch een mooie schoolloopbaan

zou doorlopen. Het ging al mis in de lagere school. Het ging verder mis in de middelbareschooltijd. Uiteindelijk stond de politie voor de deur om te vertellen dat de jongere een winkeldiefstal had gepleegd. Hij blijkt al drie maanden te spijbelen. Niemand wist iets, niemand merkte iets. Dit kwam slechts aan het licht door dat diefstalletje. De ouders zitten daar, totaal gedestabiliseerd. In mijn kantoor wordt heel wat geweend. Wanneer de ontgoocheling allesomvattend is, komen ze bij mij terecht. Dit is het resultaat van een strikt onderwijssysteem, dit is de laatste trap van het watervalstelsel. Van mijn 150 leerlingen hebben er een tiental minstens vijftien scholen achter de rug. Ze werken per schooljaar minstens vier tot vijf scholen af. Waarom ?

Ik geef u nog een voorbeeld. Er is een meisje bij ons op school met een zware gezinsproblematiek. Op het moment dat we daar inzicht in krijgen en de ouders uitnodigen om met hen te praten, beslissen ze dat het deeltijds onderwijs toch geen goede keuze is. En het meisje verdwijnt naar een ander systeem. Een aantal jongens en meisjes trekken al vanaf hun twaalf jaar van de ene school naar de andere. Zelfs met een goede trajectbegeleiding ontglippen ze ons. Dan zijn er nog schoolplichtige jongeren – ik heb het niet over spijbelaars – die in geen enkele school zijn ingeschreven.

Jongens en meisjes komen in het deeltijds onderwijs terecht na een lange loopbaan van negatieve succeservaring. Ik zou nog verder durven gaan : sommigen hebben al generaties lang die negatieve succeservaring. Kunnen we zo een jongeren op zestienjarige leeftijd de arbeidsmarkt opsturen ? Neen, ze moeten een kans krijgen op school. Vooral voor de zwakste doelgroep, een 30- tot 50-tal op mijn school, is het deeltijds onderwijs de enige kans om een minimum aan sociale vaardigheden te leren. Als ze die kans niet krijgen, kunnen ze de wereld niet aan.

Het stoort me erg dat alle heil wordt verwacht van vorming. Dat klinkt misschien raar uit de mond van iemand uit het onderwijs. 30 tot 40 van mijn leerlingen – die daar op hun plaats zitten – zijn gewoon niet te vormen. Dat moeten we aanvaarden. Wanneer ik aanvaard dat een jongere nooit iets anders zal kunnen dan werken aan de lopende band, stap ik in een werkbare pedagogische situatie. Wanneer ik, zoals zijn leerkrachten en ouders vroeger deden, dit niet kan aanvaarden, dan zal die jongen zich nooit thuis voelen. Vorming is dus geen tovermiddel. Deze jongens en meisjes zitten niet bij ons om een beroep te leren maar wel om een stukje meer mens te worden en af te kicken van

een half leven van negatieve ervaringen. Dat is ons werk.

Wanneer men dit aanvaardt, betekent dit dat er ook werk moet zijn voor deze mensen. Er zijn talrijke commissies, instellingen zoals het VEV, de Kamer van Koophandel van Antwerpen enzovoort, waarmee we zeer intensief samenwerken. Het stoort me dan ook enorm dat daarvoor massa's vergaderingen moeten worden gehouden terwijl het amper gaat over 2000 jobs. We hebben 2000 jobs in Vlaanderen nodig. Ik snap niet welke grote systemen daarvoor nodig zijn. Wanneer 2000 grote bedrijven elk één leerling in dienst nemen, dan zijn ze allemaal van de straat. Is deze elementaire maatschappelijke verantwoordelijkheid dan zelfs niet aanwezig bij de werkgevers? Het gaat tenslotte niet over 50.000 mensen maar over 2000 mensen die momenteel geen job hebben. Ik vind dit onaanvaardbaar.

In onze eigen school, het leercentrum Technicum Rerum Novarum, is twee derde van de leerlingen tewerkgesteld. Hoe gaat dit in zijn werk? In november zal onze school 150 leerlingen tellen. Dit betekent dat we 150 jobs moeten zoeken. We hebben 2 mensen in dienst, een voltijdse en een halftijdse arbeidskracht, die de hele dag telefoneren naar bedrijven, VDAB, enzovoort. In bepaalde centra betekenen 100 jobs een enorm succes. Onze school heeft contracten met 90 bedrijven. Andere centra hebben eerder contracten met grote bedrijven die contingenten afnemen. De systemen bestaan dus. We stellen echter vast dat heel weinig bedrijven van deze systemen gebruik maken. Ik denk niet dat er veel nieuwe systemen moeten worden uitgevonden, maar dat de bestaande systemen moeten worden geactualiseerd en verfijnd. Ik kan dan ook niet begrijpen waarom het niet mogelijk zou zijn om 2000 mensen een job te bezorgen. Moet ik daarvoor misschien conferenties organiseren?

Onze school heeft een afdeling garagemechanica. Het is bijzonder moeilijk om de mensen uit deze afdeling te werk te stellen. Wanneer ik bij diverse autogarages langsga, blijkt dat deze leerlingen niet in staat zijn om dat werk uit te voeren. Ze zijn te zwak. Gelukkig bestaat er op de arbeidsmarkt ook een positieve tendens. Er worden momenteel een aantal nevensectoren gecreëerd zoals bandencentrales, uitlaatcentrales en glascentrales. We hebben ons op deze sectoren gestort. Een aantal van onze leerlingen vonden een job in een bandencentrale. Zo is er een Nederlandse firma die de markt van de bandencentrales in Antwerpen wilde overnemen. Na een aantal contacten met deze firma, was

ze bereid een aantal leerlingen van onze school over te nemen. Er bestaat een bepaalde cultuur en een systeem van begeleiding voor deze leerlingen. Ik hoop dat we vanuit Duitsland en Nederland een aantal van deze systemen in onze bedrijven kunnen overnemen, zowel wat de methodes als de instelling betreft. Het is namelijk de normale plicht van een bedrijf om mee te werken aan de opleiding van jongeren.

Onze school heeft ook een afdeling metaal. Zoals u weet, werd in Antwerpen de ene na de andere metaalfabriek gesloten. Kortom, er was een enorme uitstoot van laaggeschoolde metaalarbeiders. Anderzijds stel ik vast dat ook daar nieuwe sectoren ontstaan. Ik heb het dan bijvoorbeeld over de containerlassers.

Ook wat de logistieke hulp betreft, ben ik optimistisch. Tussen de totale laaggeschooldheid en de geschoolden ontstaat immers een nieuwe categorie van arbeiders waarop we kunnen inspelen. Hetzelfde geldt voor de volledige sector van het buitenshuis eten. Het gaat niet langer over een beperkt fenomeen maar over een belangrijk economisch en sociologisch fenomeen. Binnenkort zullen we 50 tot 60 percent van onze maaltijden buitenshuis gebruiken. Ook hier ontstaan kansen voor ongeschoolden. We moeten er enkel voor zorgen dat de jobs in pizzeria's, snackbars, hamburgertenten, enzovoort, worden gereguleerd. Ze moeten sociaal aanvaardbaar en betaalbaar zijn. Zo creëren we een nieuw segment voor laaggeschoolden.

Daarmee wil ik me verzetten tegen de idee dat deze mensen hoog moeten worden geschoold, enkel en alleen omdat uit de cijfers zou blijken dat een hogere geschooldheid automatisch leidt tot een betere tewerkstelling. Hebben we dan alleen bazen nodig en geen arbeiders? Ik wil de waarde van de repetitieve arbeid in eer herstellen. Ik vind respect voor mensen die repetitieve arbeid uitvoeren een belangrijk element.

Ik wil nog even een woordje zeggen over de processen die de kwalificatievraag bepalen. Er zijn economische en politieke processen zoals delokalisatie, technologische ontwikkelingen en de structurele veranderingen van de arbeidsmarkt. Deze processen zijn reëel. Bepaalde fabrieken, zoals deze uit de metaalsector, kennen een ongelofelijke ontwikkeling. De sociaal-demografische processen spelen natuurlijk ook een rol, vooral bij de feminisering van de arbeid en bij de studiekeuze van de jongeren.

Bij de trends en de segmentering wil ik een voorbeeld geven. Bij een bedrijf zoals bijvoorbeeld BASF, bestond vroeger een duidelijke piramide : bovenaan de baas, dan de onderbazen, de ploegbazen en tot slot de arbeiders. Nu blijkt dat dit er momenteel volledig anders uitziet. Men heeft alles uitbesteed aan nevenelementen. Men kan dit negatief bekijken. Maar men kan dit ook zien als nieuwe kansen voor laaggeschoolden. De vraag is natuurlijk op welke manier dit moet gebeuren en hoe we daarvoor garanties kunnen bekomen.

Het is mijn persoonlijke mening dat de ontwikkeling van de arbeidsmarkt tijdens de volgende 5 jaren, spectaculair zal zijn. Een duidelijk voorbeeld daarvan zijn de groeiende cijfers van de uitzendarbeid. Het gaat dan niet meer over 5 percent, maar over een jaarlijkse stijging van 15 tot 20 percent. Dat stelt men vast wanneer men het buitenshuis eten of de vraag naar meer logistieke hulp in verschillende sectoren bekijkt. Vooral in de dienstensector is de arbeidsmarkt helemaal in beweging. Ik hoop dat u daarop op voorhand kunt anticiperen en dat we niet eerst een sociaal probleem moeten krijgen alvorens er een oplossing komt. Weet dat de hamburgerjobs bestaan en aangroeien, maar dat ze om regularisatie vragen. En wat mij betreft, houden ze ook een kans in om deze doelgroep aan werk te helpen.

In Antwerpen zijn we bezig met een experiment. Met de zes scholen van het deeltijds onderwijs – twee van het stedelijke net, een school van de ARGO en drie van het vrije onderwijs – hebben we daar de handen in elkaar geslagen. In de vorm van brugprojecten, onder meer gesubsidieerd door het ESF en het SIF, trachten we een aantal jobs te creëren. Dat heeft reeds geleid tot 160 tot 170 jobs. Natuurlijk hebben we gebruik kunnen maken van het Sociaal Impulsfonds. De heer Leman is net komen kijken : hij heeft gezien dat we daardoor rechtstreeks 200 mensen van de straat halen. Dat laatste moet u vrij letterlijk opvatten.

Het gebeurt niet voortdurend, maar op een bepaald ogenblik komt een bevriend politieman me vertellen dat hij drie jongeren heeft opgepakt die over geen enkele scholing beschikken. Hij vraagt me of ik ze niet wil overnemen. Daar ik drie wat veel vind, doe ik een beroep op mijn collega, die er eentje van me overneemt. De volgende dag zit die jongere in een atelier van een brugproject en is hij van de straat. Dat is een ontzettend belangrijke doelstelling. Ik hoop dat men dit heeft gehoord bij het ESF. Als ik erin slaag nog een honderdtal jongeren van de straat te halen, denk ik een kritisch punt te hebben bereikt. Op dat moment

zullen bepaalde reellen zich niet meer voordoen. Kortom : het deeltijds onderwijs kan in overleg worden gebruikt om op een bepaald ogenblik een aantal jongeren van de straat te halen. Het is ons streven en onze bedoeling om dat te proberen.

Ik zal hier geen middelen vragen. We hebben immers een omkadering : meer leerlingen betekent meer leerkrachten. Maar we hebben wel hulp nodig, onder meer op het vlak van welzijn en justitie. Een aantal van die problemen kunnen we immers niet aan. Straks meer daarover. De werkgevers worden op een zo uitgebreid mogelijke manier geïnformeerd over de wijze waarop het deeltijds onderwijs in elkaar zit. Als er immers één conclusie kan worden getrokken, is het de volgende : het systeem is nauwelijks bekend. We moeten alles uitleggen aan de werkgevers.

Daarnaast heb ik in eigen naam een knelpuntennota gemaakt over de problemen van tewerkstelling. Ik wil er drie belichten. Ten eerste zijn er de sociale problemen van het gezin. Stel u voor : ik heb een zeventienjarige leerling die het goed doet in de klas, en waarvoor ik een baan heb bij een bandencentrale. Hij kan daar dus terecht. Het gezin beschikt over alimentatiegeld, een OCMW-toelage en nog een paar andere kleine sociale inkomens. Vanaf het ogenblik dat die jongen werkt, stuikt het sociaal systeem van dat gezin in elkaar. Met andere woorden, die moeder heeft er als alleenstaande alle belang bij dat haar zoon of dochter niet werkt. Een tiental jongeren bevinden zich in deze situatie. Ik pleit hier niet voor de afschaffing van het systeem, maar belicht slechts de realiteit.

Een tweede voorbeeld. Een jongen is op zijn zeventiende weggelopen of thuis buitengegoot. Hij woont alleen en krijgt een bestaansminimum van 20.000 frank. In een bedrijf verdient hij 17.400 frank. Het bestaansminimum wordt vervolgens herleid tot 2.600 frank. Waarom zou die jongen werken ? Nogmaals : ik pleit niet voor de afschaffing van het systeem, maar ik word wel dagelijks met bepaalde nadelen geconfronteerd. In dit geval bevinden zich een zestal jongeren.

Een derde voorbeeld. De jongere krijgt een loon. Wat gebeurt er nu met dat geld ? Dat geld is een positief iets : het kan worden gebruikt als een versterking van de sociale kracht van het gezin. Maar dit is niet zo evident. Als ik na twee maanden merk dat een jongere elke dinsdag nadat hij zijn loon kreeg, het geld al heeft opgemaakt, moet ik daar iets aan doen. Dan vraag ik aan de werkgever het geld op de rekening van de school te storten, waar-

na we het afgeven aan zijn vader of moeder. Helaas is het geld dan op woensdag op.

Hiermee wil ik illustreren dat de taak van het deeltijds onderwijs veel ruimer is dan alleen het lesgeven. Ik ben voortdurend bezig met vaders en moeders : aan hen besteed ik eenderde van mijn tijd. Inzake schoolwerk boeken we veel succes. Tweederde van onze mensen haalt de aankomstlijn. Zonder het deeltijds onderwijs zou dat aantal volgens mij tot eenderde worden herleid. Vandaar nogmaals een pleidooi om niet te raken aan de leerplicht. Wat we wel nodig hebben is versterking, weliswaar niet qua middelen. Men moet zorgen voor systemen waarin we kunnen participeren zonder te verdwalen in een concurrentiestrijd tussen sociale stelsels. Eerlijk gezegd, wij coördinatoren zijn weliswaar specialisten in het uitpluizen van teksten, maar nu moeten we het opgeven. Door de veelheid aan systemen – er zijn er momenteel 24 verschillende, waaraan sommigen kunnen meedoen en anderen niet – kunnen we niet meer volgen. Op de arbeidsmarkt begint er letterlijk concurrentie te ontstaan om het beste sociale systeem toe te passen.

Ik wil het even hebben over de toespraak van gouverneur Paulus van Antwerpen, over de problemen van onze doelgroep. Ik was daar zeer dankbaar voor. De gouverneur stelde de vraag hoe het komt dat er, ondanks de veelheid aan sociaal werk, zoveel uit de boot vallen. Ik wil daar enkele antwoorden op geven.

Een eerste aspect is het gebrek aan succeservaring. Vanaf de kleutertijd hebben bepaalde jongeren in heel hun schoolloopbaan nog geen enkele succeservaring beleefd. Misschien bezondig ik me nu aan kwaadsprekerij tegenover mijn collega's uit het voltijds onderwijs, maar mijn waarnemingsvermogen is natuurlijk vertroebeld door het feit dat ze allemaal samenkomen. Hoe dan ook, dit gebrek aan succeservaring heeft zich soms generatie na generatie doorgezet. Soms kan ik een moeder meedelen dat haar zoon voor de eerste maal 72 percent heeft behaald. Dat kan ze eerst niet geloven. Dan toon ik haar het werkstuk dat hij heeft gemaakt. Hoewel ik mijn doelstellingen eerder zal bepalen op basis van wat hij kan dan op basis van wat ik zou willen dat hij kan, heeft die zoon zijn 72 percent echt verdiend. Ons eerste oudercontact in november is één gehuil van vreugde. Waarom ? U kunt niet geloven hoe belangrijk deze ervaring is. Ik heb slechts één pedagogisch instrument : het aanbieden van succeservaringen.

Geen wonder dat een jongere die geen enkele succeservaring heeft, zijn eerste succes zoekt bij de peer group, met criminaliteit als gevolg. Een negatieve succeservaring is immers nog steeds te verkiezen boven helemaal geen succeservaring. Dit is de reden waarom we het zo moeilijk hebben in onze concurrentie met jongerencriminaliteit. Jongeren belanden in die criminaliteit omdat ze daar hun eerste – zij het negatieve – succeservaring hebben beleefd. Daarmee wil ik concurreren.

Ik wil u nog een getal geven. De ASO-school bij ons om de hoek telt twaalf klassen in het eerste jaar. Ik heb geen wetenschappelijke basis, maar ik weet dat er maar drie klassen zijn in het laatste jaar. Waar zijn die negen klassen met leerlingen heen ? Ik weet het. Mijn eigen school, het Technicum Rerum Novarum, begint vandaag immers met drie klassen en eindigt in het zevende jaar met tien klassen.

Kortom, er is een drama aan het gebeuren. Het technisch en het beroepsonderwijs zit in de problemen omdat men beweert dat de eerste graad voor iedereen dezelfde is. Dit was een nobele bedoeling, maar iemand in het ASO kan niet leren vijlen of lassen. De infrastructuur daarvoor ontbreekt. Het eenheidstype, of ieder type waarbij men de eerste graad voor iedereen gelijkschakelt, is een leugen. Het resultaat is dat de ASO-richtingen met twaalf klassen beginnen en stoppen met drie. Ze kunnen het zich permitteren om negen klassen in de vuilnisbak te gooien. Ik wil het ASO niet aanvallen, maar dit zijn mijn ervaringen.

In het technisch onderwijs stellen we vast dat de eerste graad ieder jaar verschrompelt. Elk jaar dat de leerlingen later beginnen vijlen, is een jaar ervaring minder. Het is ontzettend belangrijk om scheppend bezig te zijn. Ik ben zelf elektricien. U kunt me verwijten dat ik handenarbeid idealiseer, maar als pedagogisch instrument is het erg belangrijk.

De taal vormt de tweede reden waarom heel wat van onze jongens en meisjes mislukken. Ik ben ervan overtuigd dat het onderwijs in handen is van de middenklasse. Zij gebruikt een taal die op cultureel gebied op geen enkele manier aansluit bij de levenssfeer van de jongeren. Hoe meer pedagogen er zich mee bemoeien, hoe erger het wordt. Alle communicatie is verworden tot intellectualisme.

We moeten met elkaar praten, zoals dat heet. Communicatieve mogelijkheden als een schouderklopje, maar ook rituelen waarin mensen zich bevestigd weten, worden totaal verwaarloosd. Het maken

van een werkstuk of een etalage hoeft niet met woorden te worden bevestigd. Het moet wel een plaats krijgen in het virtueel uithangbord van de school. Het durven aanraken van leerlingen is een fundamenteel pedagogisch principe. In het post-Dutroux-tijdperk is dit geen gemakkelijke stelling. Als Bob een tafel heeft gemaakt, dan moet ik niet zeggen: "Bob, je hebt goed gewerkt." Ik moet hem een schouderklopje geven. Voor hen hebben woorden maar één functie: liegen. Dit is hun ervaring. Ze worden geconfronteerd met een straatcultuur waar woorden geen rol spelen, maar rituelen, bende-principes, enzovoort.

Ik pleit ervoor om viscerale elementen in ons systeem in te voeren. Dit proberen we in onze school te doen. Eerst doen, en dan nadenken. Eerst lassen, en dan uitleggen hoe men moet lassen. Als ik het eerst moet uitleggen, dan begrijpen zij het niet. Als ze hebben gelast en het mislukt, dan begrijpen ze verdomd goed waarom die slak te dik of te dun was. Anderzijds begrijpen ze de term 'slak' niet. Dit is de reden waarom ik me druk maak over het zoveelste hervormingssysteem, dat eens te meer sterk intellectueel gericht is. Laat de mensen hun schoolkeuze niet uitstellen, maar vervroegen.

De theorie is het laatste element dat het mislukken bepaalt. Ik begeef me nu op nog gladder ijs. Ik ben immers iemand uit de praktijk. Er doet zich een ernstig kwaliteitsprobleem voor in de analyse van maatschappelijke problemen. Migranten worden zomaar kansarm genoemd. Het probleem van de werkloosheid wordt gegeneraliseerd. Iedere maatschappelijke verandering wordt negatief gedeut. De maatschappelijke analyse gaat uit van denkbepelden die het resultaat zijn van klassieke socialistische of marxistische benaderingen, of van een liberaal-economische analyse. Eigenlijk zijn deze twee analyses dezelfde, ook al leiden ze dan misschien tot tegengestelde conclusies.

Ik stel vast dat zeer grote groepen mensen deze maatschappelijke veranderingen positief ervaren. Door de politieke tegenstellingen – onder andere met uiterst rechts – stel ik vast dat bepaalde maatschappelijke discussies al lange tijd totaal gehypothetiseerd zijn. Een hygiënische argumentatie is niet meer mogelijk. Ik pleit hier niet voor een derde weg, maar wel voor een debat dat de wetenschappelijke toets kan doorstaan. Zonder zo'n debat is een geïntegreerde aanpak niet mogelijk.

Ik wil op een objectieve manier over migranten spreken: ze zijn welkom. Ik wil de problemen echter niet verbloemen uit vrees een bepaald etiket op de rug gespeld te krijgen. Ik wil een hygiënische

discussie, ook als het gaat over sociale systemen of over de migrantenproblematiek.

Ik zal dit illustreren met het volgende verhaal. Er zijn twee jongens: Youssef en Jaime. Youssef komt te laat op school aan. Omdat dit al enkele keren is gebeurd, reageer ik te extreem. Ik roep: "Youssef, verdomme, ge zijt weer te laat! Stomme Marokkaan!" Hij gaat naar huis en vertelt wat er is gebeurd. Zijn ouders antwoorden hem dat hij dat niet hoeft te nemen en dat hij fier mag zijn op zijn afkomst. Hij heeft dus een cultureel, religieus en gezinskapitaal. Zijn collega was ook enkele keren te laat. Mijn reactie was even scherp. Zijn ouders gaven mij echter volledig gelijk. Hieruit blijkt dat de beleving helemaal verschillend was. Beiden hadden formeel gezien dezelfde sociologische achtergrond. Dat klopt echter niet. De laatste heeft geen religieus, sociaal, cultureel en gezinskapitaal. Het doet me pijn dat er over kansarmoede zo wordt gegeneraliseerd, en dat die voortdurend met immigratie wordt vergeleken. Er zijn natuurlijk gemeenschappelijke elementen. Op het veld heb ik nood aan een goed theoretisch kader, dat echter nauwelijks aanwezig is.

Ik wens tot slot te antwoorden op enkele vragen. In Duitsland, Vlaanderen en Nederland gaat het om een belangrijk systeem. We moeten kijken wat er in Duitsland en Nederland gebeurt zodat het deeltijds onderwijs uit die onderste lade raakt en een volwaardig systeem wordt. Het moet niet enkel een mogelijkheid bieden voor wie mislukt is. We hoeven niet te kopiëren maar moeten wel lessen trekken uit wat daar gebeurt.

Hoewel ik inzake de samenwerking met het voltijds onderwijs in ruime mate wordt gesteund, moet hierover ook worden gepraat. Ik hoop dat men elkaar niet langer benadert als concurrenten. Zoals er mensen zijn die te laat de stap zetten naar het beroepsonderwijs, zijn er mensen die te laat overgaan naar het deeltijds onderwijs.

Ik ben met trajectbegeleiding in contact gekomen via het Europees Sociaal Fonds. Zonder Europese middelen zou mijn school niet bestaan. Ik ontvang van onze overheid jaarlijks 12.000 frank per leerling. Dat is net voldoende voor de verwarming en de huur. Alle andere werkmiddelen komen van het Europees Sociaal Fonds. Men kan zich afvragen of een rijk land zijn onderwijssysteem moet laten financieren via de Europese solidariteit.

Trajectbegeleiding is belangrijk. Het voorstel om het pasje te gebruiken om dit te bekijken, is interessant. Het Europees Sociaal Fonds als middel om

overleg te plegen met andere partners, is eveneens een goed systeem. Er moeten wel concrete afspraken worden gemaakt. Het mag niet enkel om geld gaan. Men moet ook 2.000 jobs kunnen creëren.

Ons werk is sociaal relevant. Wanneer iemand van vijftig jaar werkloos wordt, is dat een sociale en persoonlijke ramp. Wanneer iemand van zestien, zeventien of achttien jaar voor de rest van zijn leven geen vooruitzichten heeft, is dat een maatschappelijke catastrofe.

5. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoord van de voorgaande spreker

De heer Chris Vandenbroeke : U had het daarnet over de herschikking van de arbeidsmarkt. Kunt u garanderen dat de jongens en meisjes waar u mee te maken hebt, qua attitudes en opleiding de nodige discipline betonen om binnen die jobs te functioneren ? Men eist prestaties, dat werknemers op tijd beginnen, enzovoort. Wordt dit opgenomen in uw opleiding ?

In verband met het inschakelen van de door u vermelde 2.000 jongeren denkt u aan participatie van grote bedrijven zoals BASF. Is het niet realistischer zich te richten op kleinschalige projecten ? De bakker of slager kan zo een jongere gebruiken en er een gemotiveerd, vakbekwaam iemand van maken. Bij grote bedrijven gaat het dikwijls om lopende-bandwerk waarvoor de betrokkenen geen interesse hebben en waarbij ze dus ook afhaken. Ik denk dat het beter is een vakman op te leiden.

De heer Luc Lamote : Deze sectoren evolueren enorm. De pizzasector is uiterst geprofessionaliseerd en biedt een redelijk goed ingebouwde opleiding. Tweederde van onze jongeren kunnen dit aan ; eenderde mislukt. Ik heb geen goede oplossing voor die laatste groep.

De heer Chris Vandenbroeke : Waarom mislukken ze ?

De heer Luc Lamote : Omdat ze de attitudes niet hebben, en de werksnelheid en -druk niet aankunnen. Ik kan ze niet zo snel laten lopen als door de arbeidsmarkt wordt geëist. Dat is een probleem. We houden ons wel degelijk ook bezig met kleinschalige projecten. In de winkels rond onze school zitten leerlingen van ons. De 2.000 jobs werden vooropgesteld door de mensen die de studie hebben gemaakt. Dat is toch niet onoverkomelijk. Ik begrijp niet dat er conferenties nodig zijn om 2.000

mensen aan het werk te zetten. Grote bedrijven kunnen hierin een grotere verantwoordelijkheid nemen.

De heer Chris Vandenbroeke : Wat gebeurt er concreet wanneer u een meisje en een jongen toevertrouwt aan een vakman ? Hoe werken ze daar ? Hoe leren ze ?

De heer Luc Lamote : We zien via een huis-aan-huisblad of via de VDAB dat een bedrijf iemand zoekt. We nemen met dat bedrijf contact op en maken het duidelijk dat deeltijdse arbeid meer inhoud heeft. Dan wordt het contract opgesteld waarbij we duidelijk zeggen dat de kandidaten problemen hebben om op tijd te komen. De praktijkleraar bezoekt het bedrijf en kijkt wat er van de jongere wordt verlangd. Om de kandidaat voor te bereiden, legt de praktijkleraar er tijdens de beginperiode de nadruk op. Daarna kan hij aan de slag. Wanneer hij het geluk heeft een ouderwetse baas te treffen die af en toe roept, heeft hij een grote slaagkans. De taal speelt daarbij een rol. Hij voelt dat zijn baas het wil. Zo krijgt men trouwe mensen die zich identificeren met hun patroon en met hun werk, al is het maar het in elkaar steken van ramen.

Enkelen zullen doorstromen naar een kwalificatie en zullen volleurde stielmannen worden. Maar ook als hulpstielman zullen ze het al goed doen. Onze kwalificaties zijn heel realistisch en correct. We zullen hen een getuigschrift geven op het einde van het jaar. Hun patroon wordt gevraagd in de jury en de leerling krijgt het kwalificatiegetuigschrift van monteur.

Het feit dat die kerel een eigen inkomen heeft en in het plaatselijke café of in de biljartclub ook eens een rondje kan geven, maakt van hem opnieuw een mens. Hij moet geen pillen verkopen om te voorzien in een basisinkomen. Hij is mens geworden omdat hij via het systeem een klein maar eerlijk verdiend inkomen heeft verworven.

De heer Chris Vandenbroeke : Als iemand in de leer gaat bij een bakker of patissier en op zaterdag en zondag en tijdens een groot deel van de nacht gaat werken, moet hij dan op maandag om kwart over acht bij u op school zijn ? Stel dat hij tussen-door nog een pint gaat drinken.

De heer Luc Lamote : Ja. Het basissysteem bestaat uit twee dagen school en drie dagen werken. Ze mogen niet meer dan vierentwintig uur per week werken en vijftien uur les volgen. Sommigen hebben een regeling waarbij ze een week werken en

een week les volgen. Het hangt ook af van school tot school.

De heer Freddy Sarens : Ik heb geen vragen, ik wil enkel de heer Lamote danken voor zijn aanwezigheid hier. Zijn getuigenis was indrukwekkend en ik zal er zelf zorg voor dragen dat er een goed verslag volgt en dat het wordt gelezen.

De heer André Van Nieuwkerke : Mijn vraag sluit nog aan bij mijn vorige vraag over een analyse van de arbeidsmarkt voor laaggeschoolden. Als ik uw schitterende uiteenzetting goed begrijp, dan steekt u enorm veel energie in het aftasten van die arbeidsmarkt. Denkt u niet dat er ergens een steunpunt nodig is dat daarvoor in uw plaats treedt ? Ik denk dan aan het beroepsprofiel, niet enkel voor het deeltijds onderwijs maar ook voor al de andere projecten die beogen van degenen die in het klassieke onderwijs uit de boot vallen, toch onderwijs te bieden en een opleiding te verzorgen die aansluiting geeft op de arbeidsmarkt.

De heer Luc Lamote : In de consortiumwerking van de VDAB in Antwerpen hebben ze nu een observatorium opgericht voor de arbeidsmarkt. Dit systeem heeft de bedoeling om dat te doen op wetenschappelijke basis. Wij, coördinatoren hebben het geluk dat de regelgeving in het onderwijs toelaat dat we bepaalde opleidingen afstoten en andere inrichten. We moeten deze speelruimte blijven behouden, zodat we soepel kunnen blijven inspelen op de arbeidsmarkt. Veel van mijn collega's die al langer bezig zijn, hebben opleidingen afgestoten en hebben nieuwe uitgebouwd. Maar het volstaat niet dat er nieuwe opleidingen zijn voor laaggeschoolden, ze zullen op een bepaald moment ook moeten worden opgevangen door sociale systemen die bepaalde zaken mogelijk maken.

Mijn probleem is dat bestaande systemen voornamelijk zijn geënt op klassieke sectoren. Nieuwe sectoren, waarvan we nu misschien het bestaan nog niet vermoeden, zullen daar veel moeilijker in passen. We zullen daarom heel soepel moeten werken. Dit overstijgt echter mijn bevoegdheid en kennis. Ik hoop dat het observatorium dat nu in Antwerpen is opgericht, een deel van dat werk kan doen. Wat ik erover heb verteld, is met de natte vinger aangevoeld, maar ik ben zeker dat die arbeidsmarkt spectaculair aan het veranderen is. In welke richting ze verandert, is niet voorspelbaar.

Anderen kunnen het op zich nemen om er onderzoek naar te verrichten, gekoppeld aan sociale systemen waardoor wij ook kunnen participeren. Er

moeten geen vierentwintig systemen zijn die elkaar beconcurreren. Stelt u zich voor dat een patroon elke week iemand op bezoek krijgt : iemand van het technisch onderwijs, iemand die stage wil komen doen, iemand van het WEB-plus, iemand van de VDAB, enzovoort. Die patroon zal veel werk hebben.

De heer André Van Nieuwkerke : Hoe is dat observatorium opgevat ?

De heer Luc Lamote : Ik weet enkel dat het nu bestaat en dat er een werkgroepje is opgericht om in samenwerking met de universiteit een aantal dingen te onderzoeken. De heer Lebon is voorzitter. U kunt de gegevens daarover krijgen via de VDAB van Antwerpen. Het bestaat sinds een vijftal weken en is nog niet echt operationeel.

De voorzitter : Ik wil de heer Lamote nog eens hartelijk danken voor zijn schitterende uiteenzetting, en namens de hele commissie mijn oprechte waardering uitspreken voor het werk dat u dagelijks doet en waardoor u jonge mensen kansen biedt om zich volwaardig mens te voelen. We hebben dat duidelijk kunnen horen in uw getuigenis.

De heer Luc Lamote : Ik dank u namens achtenveertig collega's die dagelijks hetzelfde werk doen, dat ik dit hier mocht komen vertellen.

6. Mevrouw Nicole Vancoillie, directeur beroepsopleiding en afgevaardigd bestuurder Dienst Europese Projecten, bij het departement Onderwijs

Ik was betrokken bij de verlenging van de leerplicht in 1983 en stond aan de wieg van de start van het deeltijds onderwijs. Ik wil u eraan herinneren dat het deeltijds onderwijs er kwam omdat men een oplossing zocht voor jongeren die niet zouden aarden in het voltijds onderwijs.

Er was ook een politieke discussie over een systeem van deeltijdse vorming, namelijk de middenstandsopleiding, die wel zou worden erkend om aan de leerplicht te voldoen. Toenmalig minister van Onderwijs, wijlen de heer Coens, moest binnen het jaar een oplossing zoeken in het onderwijs, anders moest de verlenging van de leerplicht worden opgeschort. De volksvertegenwoordigers die even oud zijn als ik zullen zich dat herinneren. Er moest iets komen en dat lukte ook.

U zult in de voorbereidende stukken van de wet op de leerplicht ook zien dat men degenen die deeltijds wilden leren, wilde verplichten ook deeltijds te werken. Er zijn teksten geweest waarin die verplichting was opgenomen. Men kon dus het voltijds onderwijs pas verlaten als men deeltijds werk had, zodat men weer voltijds bezig was. Men heeft dat natuurlijk niet kunnen hard maken. Het zal iemand maar overkomen geboren te worden in een uithoek van de Westhoek in plaats van in Antwerpen, minder-gegoede ouders te hebben of in een regio te wonen waar bedrijven overkop gaan zodat er geen werk te vinden is.

De jongste tijd hoor ik vaak kritiek. Het onderwijs zelf kreeg de opdracht om deeltijds les te geven. Het enige engagement dat het onderwijs op zich had genomen, was vijftien uur per week les in te richten, waarvan minstens zes uur algemene vorming en minstens zes uur beroepsgerichte vorming, met een speling van drie uur die men zelf kon invullen. De 48 centra voor deeltijds onderwijs die gestart zijn op 1 september 1984, namen die verplichting alleen op zich, omdat zij ook alleen die verplichting kregen. Er kon geen sprake zijn van een verplichting om werk te zoeken. Het onderwijs moet geen tewerkstellingsbemiddelaar zijn. Op dat moment hadden we nog geen enkele ervaring met werkende jongeren. Er waren geen precieze cijfers over tewerkgestelde jongeren die niet meer naar school gingen. Werklozen jonger dan achttien waren niet geregistreerd. Het onderwijs wou die groep opvangen, maar vond geen alternatief voor fulltime lesgeven.

Het deeltijds onderwijs werd organiek in 1991. Het onderwijs zette toen een stap in de goede richting door in een formatie te voorzien voor het deeltijds onderwijs. Op het eerste zicht lijkt deze royaal : ze wijkt niet af van een formatie in het voltijds onderwijs bij de richtingen in de harde sector. Voor de eerste tien leerlingen in het deeltijds onderwijs zijn er bijvoorbeeld 3,4 lessen per week. Daarna wordt de omkadering degressief.

Men had ingezien dat als de centra voor deeltijds onderwijs geen andere taken op zich namen, de jongeren de rest van de week op straat zouden rondhangen. Er werd in een goede formatie voorzien die gebruikt moest worden om lessen te organiseren en om in begeleiding op sociaal vlak en op het gebied van tewerkstelling te voorzien. Deze uren dienden ook om in het centrum een tewerkstellingsverantwoordelijke aan te stellen, iemand die gestructureerd en in samenwerking met de VDAB werk zou zoeken voor de jongeren. De uren werden ook gebruikt om de administratie de

mogelijkheid te geven om bijvoorbeeld het schoolverzuim op te volgen. De formatie is dus wel goed, maar moet worden aangewend voor taken die het onderwijs normaal gesproken niet moet vervullen (Transparant 1).

In 1985 hebben we contact opgenomen met het Europees Sociaal Fonds, omdat we in Vlaanderen geen bedrijfscultuur hadden om deze jonge mensen op te leiden. We moesten extra impulsen vinden om bedrijven te overtuigen om jongeren aan te werven. In 1983 werden de wetten op de leerplicht en het industrieel leercontract gestemd. Als het onderwijs de kar niet zou trekken, zou geen enkel industrieel leercontract van de grond komen. We werken sindsdien nog steeds samen met het Europees Sociaal Fonds.

We hebben verschillende dingen bereikt dankzij dit Europees Sociaal Fonds. Ongeveer 4.500 jongeren volgen deeltijds onderwijs (Transparant 2). Hier van hebben 1.197 jongeren een contract van alternerend leren – hier valt ook het industrieel leercontract onder. Dat betekent een halftijds leercontract met steun van het ESF en onder toezicht van de dienst Europese projecten, zeg maar de dienst onderwijs. Het gaat niet zomaar om arbeidscontracten : er bestaat een sterke band tussen de opleiding in het centrum en in het bedrijf. Met een groep leerlingen konden we niet onmiddellijk op de arbeidsmarkt terecht. Met de steun van het ESF konden de brugprojecten worden gestart. Momenteel zijn hier 733 jongeren aan verbonden. Door de inspanningen van het departement Onderwijs en de steun van het ESF worden dus ongeveer 2.000 van de 4.500 jongeren bereikt.

Sommige cijfers durf ik wel in vraag te stellen. Er zijn gewone arbeidscontracten en gewone industriële leercontracten, al zijn er dat weinig. Sommige jongeren willen ook niet werken door hun thuissituatie : zo willen ze onder meer thuis hun zelfstandige ouders helpen. Die categorieën moeten ook worden toegevoegd. Daarnaast zijn er een aantal jongeren die werkloos zijn maar waarvan ik betwijfel dat ze niet werken. Dit wordt in de hand gewerkt door het statuut, daar kom ik verder nog op terug.

Wat houdt alternerend leren eigenlijk in ? We kunnen zorgen dat de jongeren werk vinden, maar het is beter hen werk én een opleiding te verschaffen. Ze hebben nood aan een programma in het bedrijf. Transparant 3 toont bijvoorbeeld een lijst van taken die samenhangen met het beroep van een verpakkingstechniker. Daarnaast werken we ook aan attitudevorming (Transparant 4). Het bedrijf

zal de aanwezigheid, stiptheid, aandacht en zelfstandigheid van de jongere evalueren. Dit wordt gecombineerd met een opleiding in het centrum. De verpakkingstechnieker volgt een programma met aandacht voor machineleer, mechanisch onderhoud, veiligheid, lossen, laden, enzovoort (Transparant 5). Het programma in het bedrijf en het programma op school zijn op elkaar afgestemd. Het programma op school is ook heel praktisch, maar wel iets ruimer opgevat. Dat is nodig, omdat de jongeren soms van bedrijf veranderen.

Het programma staat onder toezicht van het bedrijf zelf, het centrum, de coördinator, de tewerkstellingsverantwoordelijke en de praktijkleraar. Die leraar bezoekt het bedrijf en evalueert de leerling samen met de mentor. Dat alles vindt zijn weerslag in een werkboekje. De jongere is trouwens op de hoogte van wat daarin wordt genoteerd. Het is dus een volwassen systeem.

Bovendien gaan een aantal opdrachthouders van het departement voor onderwijs nog eens na of het bedrijf wel aan de voorwaarden voldoet, geen fouten begaat, een arbeidscontract heeft afgesloten, toezicht houdt op het werk, of de jongere geen werk uitvoert dat niet tot de opleiding behoort en of er geen klachten zijn (Transparant 6 en 7). Indien er klachten zijn, worden die onderzocht. Het geheel wordt bezorgd aan een sectorcommissie, waar ook de sociale partners deel van uitmaken. Men controleert dus heel grondig of alles wel ernstig verloopt.

Er is hier geen sprake van gewoon werken, maar wel van een opleiding onder toezicht op de werkvloer die gecombineerd wordt met een opleiding op school. De middelen die we aan het Europees Sociaal Fonds hebben gevraagd, dienen dus niet om gewoon les te geven, maar wel voor een opleiding op de werkvloer. In het andere geval zou het ESF ons trouwens niet gesteund hebben.

Ook het bedrijf krijgt middelen. Per jongere krijgt het bedrijf een maandelijks bedrag. Op transparant 8 ziet u dat een bedrijf voor een project van tien maanden 49.000 frank krijgt voor een eerste leerling. Als het bedrijf meer leerlingen in dienst heeft, daalt dat bedrag. Het eindigt op 23.000 frank per jaar. We weten dat dat geen groot bedrag is, maar als we proberen om het af te schaffen, protesteren een aantal bedrijven. Ze beweren dat het bedrag helpt om uit de kosten te geraken.

We hadden het daarnet over grote bedrijven. Iemand heeft een vraag gesteld over kleine bedrijven. De cijfers voor het alternerend leren spreken

voor zich. We beschikken over cijfers per sector, bijvoorbeeld voor de bouw en de confectie. In de voorlaatste kolom van transparant 9 ziet u dat er in totaal 1.197 leerlingen zijn. U ziet ook hoe ze per sector verdeeld zijn. Daarnaast ziet u het aantal bedrijven. Momenteel werken we samen met 795 bedrijven voor 1.197 leerlingen. Er zijn dus niet zoveel leerlingen in een bedrijf. Als u de verschillende sectoren in detail bekijkt, ziet u dat er in de sector voeding 257 leerlingen zijn verspreid over 178 bedrijven. Meestal heeft een bedrijf dus maar één leerling, soms twee. In de bouwsector zijn er 210 leerlingen over 178 bedrijven verdeeld.

De bedrijven willen geen grote groepen leerlingen. De opvolging wordt dan immers te moeilijk. De opdrachthouders van het departement Onderwijs moeten die 795 bedrijven wel regelmatig bezoeken. De nieuwe bedrijven moeten natuurlijk vaker worden bezocht dan de bedrijven waarmee men al lang samenwerkt. Ze moeten over elk bedrijf een verslag maken.

Ik zal ook de cijfers voor de brugprojecten vermelden (Transparant 10). Brugprojecten vindt men niet in reguliere privé-bedrijven, maar wel bij VZW's en OCMW's, of op andere plaatsen waar men een alternatieve tewerkstelling aanbiedt, in plaats van een alternerende tewerkstelling. Met dergelijke projecten probeert men jongeren arbeidsattitudes en sociale attitudes aan te leren. Het gaat hier over de zwakste groep jongeren, die een heel laag of geen diploma hebben. Ze kunnen moeilijk elders terecht.

Transparant 10 toont het aantal brugprojecten per provincie. In Vlaanderen zijn er 65 brugprojecten voor 733 leerlingen. Dat betekent dat er daar wel leerlingen gegroepeerd worden. Sommige brugprojecten werden enkel en alleen opgestart voor deeltijds lerenden. Die projecten krijgen uiteraard een grote subsidie van het Europees Sociaal Fonds. Ze moeten immers ook de lonen van die leerlingen betalen. We zijn blij dat de Vlaamse Gemeenschap voor het eerste jaar de lonen heeft teruggebracht tot het niveau van de lonen in een eerste jaar middenstandsopleiding, namelijk een maandelijkse vergoeding van 9.000 frank in plaats van een echt loon.

Ik zal nu even de resultaten van die tewerkstelling bespreken. Het is immers niet voldoende dat men een duur systeem uitwerkt en steun aanvraagt. Men moet ook resultaten boeken. Europa vraagt dat trouwens ook.

Transparant 11 toont de resultaten van het schooljaar 1996-1997 voor het alternerend leren waren vijf tot zes maanden na de opleiding : 134 leerlingen hebben een contract van bepaalde duur gekregen, en 207 van onbepaalde duur. Een andere mogelijkheid is dat men opnieuw een contract sluit voor opleiding met werk. Er is dus een doorstroming van 71 percent. Wie kan betere resultaten bereiken met deze categorie jongeren ? 71 percent van de jongeren is dus na zijn opleiding ergens zinvol aan de slag. Er zijn natuurlijk ook nog jongeren die een bijkomende opleiding volgen die niet is gekoppeld aan werk. Jammer genoeg zijn er ook een aantal jongeren die volledig werkloos worden. Dat zijn er niet veel, maar elke werkloze is er een te veel. Een heel klein aantal jongeren stapt ook opnieuw over naar voltijds onderwijs.

Men moet er wel rekening mee houden dat er bij dergelijke enquêtes altijd mensen zijn die niet antwoorden. Ik wil uw aandacht wel vestigen op die 71 percent. We bereiken trouwens jaar na jaar goede resultaten.

U vraagt zich misschien af wat er met de nog zwakere groep jongeren gebeurt, die in brugprojecten zitten. Zij hebben nog geen echte tewerkstelling, maar een alternatieve tewerkstelling. Een groot aantal van die jongeren zijn trouwens migranten. Wat kunnen we daar aanbieden ? Een brugproject duurt maar veertig weken. Transparant 12 toont dat 130 van deze jongeren werk vinden en 102 tegelijk verder DBSO volgen en werken. Deze laatste schakelen dus over van het ene systeem naar het andere. Het totaal is 35,15 percent. De score is uiteraard lager. Maar er zijn er die nog voortgaan in brugprojecten omdat ze niet onmiddellijk starten op 1 september. Ze mogen veertig weken blijven, dus kunnen er wat verschuivingen zijn. Sommigen blijven dan naar het DBSO gaan alhoewel ze geen werk hebben, en anderen gaan een opleiding volgen. Wat die doorstroming betreft, moet men de 35,15 percent en de 38,49 percent optellen, want het gaat over jongeren die nog opleiding nodig hebben. Hier is het cijfer van de werklozen te groot, namelijk 21,97 percent. Het zijn jongeren die ook instappen zonder enig diploma.

Het concept leren/werken zal altijd moeilijk blijven, omwille van het profiel van de leerlingen, een zwakke schoolloopbaan, de regio waarin het centrum is gelegen en de beschikbare arbeidsplaatsen die niet altijd beantwoorden aan de verwachtingen van de jongeren. Er staat vandaag in een van onze belangrijke kranten dat we arbeidsplaatsen hebben

in de textiel, maar niet alle jongeren willen in deze sector werken. Men kan ze er niet toe verplichten.

Het concept leren/werken zal ook moeilijk blijven omdat de bedrijven geen opleidingscultuur hebben, zeker niet voor laaggeschoolden. Bovendien vinden ze dat ze al genoeg belastingen betalen en het onderwijs duur genoeg is, en zij er dus niet moeten opleiden. Er is ook een spanning tussen de grote en de kleine bedrijven. We zijn gestart met een aantal grote bedrijven als trendsetters, zoals Bekaert en Atlas Copco. Terecht willen ook kleine bedrijven meewerken, maar het gevraagde profiel en de middelen die ze kunnen investeren, zijn er anders dan in een groot bedrijf. Er is ook het schoolverleden van de jongeren, met voor velen geen enkele basiskwalificatie, de schoolmoeheid, ...

Vraag is wat men daaraan moet doen. Wat de jongeren hebben gedaan in hun schoolloopbaan of in een andere opleiding, zoals bijvoorbeeld leercontracten bij de middenstand, zou men moeten kunnen valoriseren in een groter geheel. Jongeren die uitstappen uit een bepaald systeem, moeten dat doen met een rugzak. Als ze dan naar een ander systeem gaan, hebben ze bagage mee en hoeven ze niet van nul af aan te herbeginnen. Daarom moeten we moduleren.

Het deeltijds onderwijs wordt te vaak afgeschilderd als een vuilnisbak. Dat is jammer. Als we dit blijven doen, zeggen de bedrijven dat het om de moeilijkste groepen uit de maatschappij gaat, en die willen ze niet. In Nederland heeft men heel recent met de wet op de basiseducatie en de beroepsopleiding twee volwaardige wegen naast elkaar gezet : de beroepsopleidende leerweg en de beroepsbegeleidende leerweg. De eerste is een volledig voltijds systeem, de tweede een systeem van leercontract. Maar op het einde kan men hetzelfde diploma bereiken. Men heeft een andere weg afgelegd maar hetzelfde doel bereikt.

Er is het duaal systeem in Duitsland, waar men vragen over kan hebben. Het gaat slecht met de tewerkstelling in dat land en dus ook met de arbeidsplaatsen in het duaal systeem. Maar dat systeem is op zich niet minderwaardig. Voor universitaire opleidingen bestaat in Duitsland een numerus clausus. Sommigen kunnen niet binnen in de universiteit en in afwachting volgen ze een duaal systeem, dat ook een ander publiek aanspreekt. Door het verscheiden publiek heeft men ook een grotere maatschappelijke waardering voor het systeem. Vele Duitsers zijn na het volgen van het duaal systeem nog ingenieur of iets dergelijks geworden. De bedrijven moeten deze mensen opnemen. Men laat

niemand weggaan zonder een serieuze opleiding te hebben gegeven. In Vlaanderen zijn we daar nog ver van af. De vraag is of hier alleen voor het onderwijs of ook voor het bedrijfsleven een opdracht is weggelegd. Uiteindelijk zijn de bedrijven de afnemers van onderwijs.

Als we de handen in mekaar slaan om een goede opleiding te geven, zou er één categorie zeker beter van worden, namelijk de bedrijven zelf. Waarom zouden we dit niet meer doen? Het systeem is bijvoorbeeld zeer zinvol voor kleine bedrijven, die misschien dikwijls uit onwetendheid vragen naar een hogeschoolde voor taken die helemaal niet aan zo iemand moeten worden toevertrouwd. Als men iemand zelf gedeeltelijk opleidt, kan men hem ook goed in het oog houden en waarderen. Via die weg kunnen ze zelf constateren dat ze beter af zijn met iemand die ze zelf opleiden. Als de opleiding en de contacten goed verlopen, zal de werknemer waarschijnlijk blijven en goed zijn.

De deeltijdse systemen zullen altijd moeilijk liggen omwille van het statuut. Ik was erbij toen we inder tijd ijverden voor het statuut van werknemer. Ik denk dat we ons gedeeltelijk hebben vergist. Die jongeren zijn in opleiding. Ze hebben een eigen opleidingsstatuut nodig. Ik zeg niet dat ze gratis moeten werken, dan zouden we sterk in de concurrentie gaan met de gewone schoolstages van het voltijds onderwijs. Men zoekt al lang naar een eigen statuut, maar vindt er geen, om welke reden dan ook. Het is niet voor het eerst dat de Nationale Arbeidsraad zich hierover buigt. Men heeft oplossingen geboden, maar het werd er niet eenvoudiger op. De gevolgen van deeltijds leren en werken op het gezinsinkomen zijn dikwijls nefast. Een vervangingsinkomen valt bijvoorbeeld gewoon weg. Dan gaat men liever zwartwerken.

Er wordt beweerd dat we een onbekend systeem zijn. Dat geloof ik niet. We zijn al bezig sinds 1984. Als het systeem nu nog niet gekend is, dan wil men het niet kennen. Waarschijnlijk praten de sociale organisaties er niet over.

Is het een goede zaak dat we alle beroepsopleidingen aanbieden in het voltijds onderwijs? Zijn veel opleidingen niet beter geschikt voor het deeltijds onderwijs, onder meer omdat ze daar meer praktijkmogelijkheden hebben? Ik geef u een voorbeeld. We hebben een zevende jaar voor stuka-door. Die jongeren leren stukadoren op een muur van amper 2 vierkante meter. Ze leren hun job niet echt. Men kan zoiets veel beter leren binnen een bedrijf. Een aantal middenstandsopleidingen zijn

veel beter dan de gelijkaardige opleidingen in het voltijds onderwijs. Laat ons toch voor de beste manier kiezen.

We moeten voorzichtig zijn met de tewerkstellingsmaatregelen. Ze zijn goedbedoeld, maar ondoorzichtig. Bovendien richten ze zich allemaal op uitkeringsgerechtigde werklozen. Dat betekent dat we de jongeren eerst werkloos en uitkeringsgerechtigd moeten maken. Dan pas kunnen ze terecht in de tewerkstellingsprojecten. Beseffen we wel wat we uitrichten? Jongeren van achttien met een goede opleiding, werkzoekend en met verwachtingen van de maatschappij, raken niet aan een job want ze zijn niet uitkeringsgerechtigd. Stel u voor dat u drie, vier keer wordt afgewezen in een bedrijf. En dan zijn we verwonderd dat we rellen krijgen. Ik stel het zwart-wit, maar we moeten werkloosheid voorkomen. Dat is onze plicht.

De overheid verlengde de leerplicht tot achttien jaar. Ze heeft dan ook de plicht een goede opleiding tot achttien jaar te verzekeren. De samenleving heeft ook een plicht. De jongeren moeten een kans krijgen. Zo niet zullen een aantal werkloze jongeren ons voor problemen stellen. Die creëren dan een nieuwe plicht. Voor die jongeren zullen we moeten zorgen vanuit Welzijn bijvoorbeeld. Het geld moet dan niet meer uit Onderwijs worden geput, maar het blijft geld van de belastingbetaler. We moeten de handen in elkaar slaan om goede systemen uit te werken. Ik hoop dat het Strategisch Plan Vlaanderen leidt tot samenwerking tussen de verschillende opleidingssystemen. Wij zijn vragende partij.

BIJLAGE

Transparanten bij de uiteenzetting van mevrouw Nicole Vancoillie

ORGANISATIE DBSO

15 lesuren per week waarvan 7 u. Algemene Vorming
8 u. Beroepsgerichte Vorming

Omkadering bevat :

- lesuren
- begeleidingsuren
- tewerkstellingsverantwoordelijke
- administratie (= bv. opvolgen van verzuim)

TEWERKSTELLING NAAST DBSO

Alternerend Leren (met inbegrip van ILC) -----> 1.197
met steun van E.S.F.
onder toezicht van Dienst Europese Projecten

Brug -----> 733
met steun van E.S.F.
onder toezicht van Dienst Europese Projecten

Gewone arbeidscontracten -----> ?

Gewone ILC -----> ?

Thuishelper -----> ?

Werklozen -----> ?

Op een totaal van \pm 4.500 deelnemers

ATTITUDES IN HET BEDRIJF

		SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
AANWEZIGHEID	- steeds aanwezig	0	0	0	0
	- soms afwezig : gewettigd	0	0	0	0
	twijfelachtig	0	0	0	0
STIPTHEID	- kwam nooit te laat	0	0	0	0
	- kwam soms te laat	0	0	0	0
	- kwam regelmatig te laat	0	0	0	0
AANDACHT	- concentreert zich volkomen	0	0	0	0
	- werkt meestal met aandacht	0	0	0	0
	- is nog veel verstrooid	0	0	0	0
ZELFSTANDIGHEID		0	0	0	0
		0	0	0	0
		0	0	0	0
ZIN VOOR SAMENWERKING		0	0	0	0
		0	0	0	0
		0	0	0	0
OMGANG MET MATERIALEN EN WERKTUIGEN		0	0	0	0
		0	0	0	0
		0	0	0	0
VEILIGHEID		0	0	0	0
		0	0	0	0
		0	0	0	0
INZET		0	0	0	0
		0	0	0	0
		0	0	0	0
BEGRIPSVERMOGEN		0	0	0	0
		0	0	0	0
		0	0	0	0
LEERTEMPO		0	0	0	0
		0	0	0	0
		0	0	0	0
KWALITEITSZORG		0	0	0	0
		0	0	0	0
		0	0	0	0
ANDERE SPECIFIEKE VAARDIGHEDEN		0	0	0	0
		0	0	0	0
		0	0	0	0

B.G.V. -VERPAKKINGSTECHNIEKER IN HET CENTRUM**1. Machineleer**

- 1.1. Wat zijn mechanismen
- 1.2. Overbrengingsmechanismen
- 1.3. Monteren en demonteren
- 1.4. Riem-, snaar-, en kettingoverbrenging
- 1.5. Tandwieloverbrengingen
- 1.6. Assen en koppelingen
- 1.7. Spieverbindingen
- 1.8. Leidingen
- 1.9. Afdichtingen
- 1.10. Initiatie elektriciteit

2. Mechanisch onderhoud

- 2.1. ATP-voorschriften
- 2.2. Enkele koelmiddelen
- 2.3. De koelinstallaties
- 2.4. Keuze van enkele voertuigcomp.
- 2.5. Laadmethoden
- 2.6. Stockbeheer
- 2.7. Opslagmiddelen
- 2.8. Orderbehandeling

3. Veiligheid**4. Laden en lossen****5. Informatica****6. Verpakken****7. Warenwetgeving****8. Produktenkennis****9. Voedingsleer****10. Hygiëne**

TAAKOMSCHRIJVING OPDRACHTHOUDER

1. Uitvoeren van controle ter plaatse teneinde na te gaan of de contractuele verbintenis wordt nageleefd en de toegekende / toe te kennen middelen aangewend werden / worden voor het doel waarvoor ze bestemd waren /zijn.
2. Voorbereiden van controle om ter plaatse het onderzoek efficiënt te kunnen uitvoeren.
3. Adviseren, informeren en/of ondersteunen teneinde de opleidingen zo efficiënt mogelijk te laten verlopen.
4. Onderzoeken van de gegrondheid van klachten teneinde de gepaste maatregelen te nemen of voor te stellen.
5. Opmaken van verslagen van bezoeken teneinde de bevoegde stuurgroepen of commissies te adviseren of te informeren en om hen in staat te stellen de gepaste maatregelen te laten nemen.
6. Vergaderen en overleggen met de respectievelijke projectverantwoordelijken en collega's teneinde een éénvormige werking te bekomen en uit te dragen.
7. Verzorgen van contacten tussen de Dienst Europese Projecten, externe administraties en het veld teneinde alle betrokkenen de mogelijkheid te bieden om tijdig en accuraat in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en evoluties.
8. Bijdragen tot studies, beleidsvisies, projecten, adviesraden en deel uitmaken van comités om de vaststellingen die ter plaatse gedaan worden, te integreren in het beleid en de algemene werking van de Dienst Europese Projecten.

RAPPORTERINGSFORMULIER - OPDRACHTHOUDERAanwezige personen - Documenten

Bezoekdatum
Leerlingen			
Begeleider			
Opleidingsboekje			
Werkboekje			

OPMERKINGEN

.....

.....

.....

.....

.....

.....

OVERZICHT FINANCIËLE TUSSENKOMST VOOR DE BEDRIJVEN

Aantal maanden	1ste lln.	2de lln.	3de lln.	4de lln.	5de lln. en volgende
1	4.900	4.300	3.600	2.900	2.300
2	9.800	8.600	7.200	5.800	4.600
3	14.700	12.900	10.800	8.700	6.900
4	19.600	17.200	14.400	11.600	9.200
5	24.500	21.500	18.000	14.500	11.500
6	29.400	25.800	21.600	17.400	13.800
7	34.300	30.100	25.200	20.300	16.100
8	39.200	34.400	28.800	23.200	18.400
9	44.100	38.700	32.400	26.100	20.700
10	49.000	43.000	36.000	29.000	23.000

H8-DL-D.011

ALTERNEREND LEREN VOOR DEELTIJDS LEERPLICHTIGEN
PERIODE 1 SEPTEMBER 1997 TOT EN MET 31 AUGUSTUS 1998

AANTAL JONGEREN - PER SECTOR - PER GESLACHT - PER CONTRACT + AANTAL BEDRIJVEN PER SECTOR

SECTOREN	I.L.C.			D.A.			TOTAAL JONGEREN	TOTAAL BEDRIJVEN
	Jongens	Meisjes	Totaal	Jongens	Meisjes	Totaal		
A/D/V	1	-	1	96	122	218	219	182
BOUW	103	2	105	111	-	111	216	178
CONFECTIE	-	6	6	1	2	3	9	6
GARAGES	46	2	48	18	2	20	68	55
HOUT	48	8	56	13	1	14	70	34
METAAL	170	12	182	88	15	103	285	123
TEXTIEL	33	12	45	6	2	8	53	27
VOEDING	47	27	74	87	96	183	257	178
WASSERIJEN	-	5	5	3	12	15	20	12
TOTAAL	448	74	522	423	252	675	1.197	795

Totaal aantal brugprojecten schooljaar 1997-1998 : 65

Totaal aantal contingent leerlingen in alle brugprojecten : 733

Provincie	Aantal brugprojecten	Aantal leerlingen
Antwerpen	19	275
Brabant	4	52
Limburg	12	137
Oost-Vlaanderen	18	137
West-Vlaanderen	12	132
Totalen	65	733

Doorstromingsresultaten na AL - OPVOLGING SCHOOLJAAR 1996-1997

CDO NR.	Totaal aantal lln.	Man	Vrouw	Contract bepaalde duur	Contract onbepaalde duur	Opleiding met werk	Opleiding zonder werk	Volledig werkloos	Voltijds onderwijs	Geen gegevens	Belg	Migrant
TOT	1.039	772	267	134	207	397	93	86	15	107	900	139
%					71 %		9 %	8,2 %	1,5 %	10,3 %		

Doorstromingsresultaten na brugprojecten '95-'96

Totaal aantal Iln.	Belg	Migrant	Man	Vrouw	Werkend	DBSO + Werk	Werk- loos	DBSO + Brug	DBSO zonder werk	Andere opleiding	Dag Onder- wijs	Toestand onbekend
660	442	218	484	176	130	102	145	34	182	15	23	29
					35,15 %		21,97%		38,49 %			4,39 %

7. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoord van de voorgaande spreker

De heer André Van Nieuwkerke : Na alle interessante uiteenzettingen lijkt het me essentieel dat men per sector onderwijs en opleiding betreft in de onderhandelingen. Men moet ook de nodige middelen vrijmaken. We hebben het hier over laaggeschoolde arbeid, maar dat geldt ook voor de andere sectoren. Mevrouw Vancoillie, u hebt terecht gezegd dat iedereen zijn verantwoordelijkheid moet opnemen. Tien jaar geleden kon men daar in bepaalde sectoren niet over spreken, ook niet langs vakbondszijde. Men vond dat niet relevant. Men verkoos loonsverhogingen per sector. Volgens mij is dit echter een essentieel element in het algemene debat.

Ik bekijk even de cijfers over het aantal deelnemende bedrijven in de voedingssector. De horeca behoort bijvoorbeeld ook tot die sector. Bepaalde streken zijn zelfs vooral bekend om hun werkgelegenheid in de horeca. In de horeca is er een enorm potentieel aanwezig om de alternatieve opleidingsvormen te versterken. De overheid moet dat sterker benadrukken.

Ten tweede speelt ook de loonvorming een belangrijke rol om die sectoren aan te trekken. De horeca is voor heel wat jongeren niet aantrekkelijk. Bovendien zijn de arbeidsvoorwaarden dat ook niet. Op dat vlak moet ook nog heel wat werk worden verricht. De loonvorming is eerder een federale materie. Vlaanderen moet samen met het federaal niveau de zaken vanuit alle aspecten bekijken en sturen.

Mevrouw Nicole Vancoillie : De laatste tijd is er bij de SERV een grotere bereidheid om mee te werken aan onderwijs, maar dan vooral rond de beroeps- en opleidingsprofielen die de inhoud van het onderwijs moeten aanpassen aan de vraag van de arbeidsmarkt.

Wat het deeltijds onderwijs betreft, daar ligt niemand echt van wakker. Het is een minderheidsgroep. Wanneer men iets wil doen voor het deeltijds onderwijs of voor het buitengewoon onderwijs, dan raakt dat het bedrijfsleven eigenlijk niet. Ik kan dit enigszins begrijpen. Maar ik wil ook benadrukken dat men dit probleem niet alleen vanuit het onderwijs kan invullen. Al deze groepen die het moeten hebben van het werken en niet van het cognitieve, moeten zich kunnen bekendmaken in bedrijven. Ze moeten kunnen aantonen dat ze iets kunnen. Daarom moeten we bedrijven vinden

waar deze mensen terecht kunnen. Ik wil dan ook een oproep in die zin doen.

De verslaggevers,

Jos DE MEYER
Freddy SARENS

De voorzitter,

Gilbert VANLEENHOVE
